

Observatorul

REVISTĂ DOCUMENTARĂ
CULTURALĂ-SOCIALĂ-RELIGIOASĂ.

CUPRINSUL

ARTICOLE DE FOND	Adresă Regelui	Exc. S. Dr. NICOLESCU
	Conceptia socială creștină :	
	Rolul statului, dreptul de proprietate	Dr. N. FLUERAȘ
	Franc-Masoneria demascată	S. M.
LIMBĂ	Proverbe românești	
	— Despre bărbat, — despre femeie	ION CEPARU
POEZIE	Bunicii mele	LALETTE ROMANO
	Agonie	DINU SOARE
CĂRTURAR	Moise Soranul Noacul	Dr. E. ELEFTERESCU
	Viața și operele lui	
REFLEXII	Într-o seară Greta Garbo	FR. MAURIAC
TIPURI	Tipuri Universale (și lit. comp.)	
	Literatura și viața : I. Julien Sorel	V. CORDOȘ
FILOSOFIE	Reflexii : II. Dela Aristote la Descartes	
	Scepticism — Cartea D-lui Vidoni	IOSIF FROLLO
MĂEȘTRI	Raymond Poincaré	L. FL. NEMEȘ
LA NOI	„Confareatio” în ritul nunții	M. TH. CARADA
TEATRU	„Să uităm trecutul !”	R. MUNTEANU
SOCIOLOGIE	Creștinismul și munca	N. FĂNTĂNAR
	— Împărțirea muncii	
CRONICĂ	Tragedia din Mexico : icoane de eroi	IOAN VULTUR
	Glasul iubirii : Unirea	EXCEL. S. DR. FRENȚIU
PAGINA TINER.	Scrisoare, — Icoana Lui	V. GR. FLUERAȘ
CĂRȚI, REVISTE, ZIARE	I. M. Rașcu : <i>La Lisieux, cu sf. Tereza</i> (A. M.)	
	E. Lovinescu : <i>Firu 'n patru</i> (M. F.) ; Dr. Zasloți : <i>Franc-Masoneria</i>	
	Al. Dima : <i>Aspecte și atitudini ideologice</i> ; Dr. Chirvai — <i>Drept. etc...</i>	
	dela București, Paris, Blaj, Iași, Cluj, Bixad, Săbăoani.	
TABLA DE MATERII <u>Cuprinsul Anului VII</u>		

Redacția și Administrația: BEIUȘ Jud. Bihor.
Abonamentul: 150 lei pe an.

OBSERVATORUL

REVISTĂ DE CULTURĂ GENERALĂ

Abonamentul :

Anual 150 Lei.

ȘTIINȚĂ,
CONȘTIINȚĂ,
PACIINȚĂ.

Redacția
și Administrația :
BEIUȘ jud. Bihor.
Piața Dr. Ciordaș Nr. 7.

ADRESĂ REGULUI¹⁾

Discursul episcopului Dr. Alex. Nicolescu

„Sire, ați avut condescendența regală de a descinde la Lugoj și a asista la inaugurarea monumentalei picturi a catedralei noastre române-unite. BCU Cluj / Central University Library Cluj

În această pictură găsiți, Majestate, culoare, mișcare, ritm, armonie, echilibru, tot atâtea referințe ale frumosului a cărui obârșie este însă frumusețea necreată. Găsiți în ea, Majestate, mai mult decât atât : găsiți expresia adevăratei arte creștine. Pare că artistul a vrăjit pe pereții, arcade și cupole culminația artei sale cu icoanele sfinte ; a trăit în contact cu Maica Domnului, și pleiada de sfinți și sfinte pe care le-a proiectat pe luminoasele ecrane ale cuprinsului bisericeii, împrumutându-le vraja unei vieți sufletești intense de esență superioară. Ai crede că a vibrat sufletește la unison cu persoanele sfinte pe care le face să defileze ca într'un film magic pe dinaintea ochilor noștri. Că le-a simțit și le-a surprins bătaile calde ale inimii și, astfel, nu e de mirare, dacă ne-a dat o creație superioară de artă care va trăi pururi.

¹⁾ Ziarele au publicat discursurile M. S. Regelui Carol II și al ministrului Dr. Valer Pop cu ocazia Congresului General al „Agrului” la Lugoj. Ținem să încreștem pe răbojul revistei noastre discursul citit de episcopul Dr. Al. Nicolescu în catedrala lui complet refăcută, printr'o valoroasă decorație picturală datorită D-lui prof. Simonescu.

Un prieten și admirator al marelui artist ne va da o descriere specială a acestor frumoase picturi care sunt și vor fi o mândrie pentru întreaga țară românească. (nota red.)

Este o mișcare creatoare această inspirație de ordin superior și adăugată minții care înalță și declanșează toate energiile. Și cred eu, inspirat a fost și pictorul nostru care, a zugrăvit acest templu al măririi Domnului.

Sire,

Trebue să mulțumesc Majestății Voastre că ați ținut să încununati prin prezența Voastră augustă eforturile celui ce deține vremelnice frânela guvernării eparhiei Lugojului, ale clerului și poporului său, dându-i răsplata cea mai mare pământească pe care o putea aștepta.

Pentru mine Sire, și pentru fiii mei sufletești, ziua de astăzi se va încrusta pe răbojul sufletului cu litere de aur.

Atențiunea aceasta a Majestății Voastre se încadrează așa de minunat cu programul Majestății Voastre de a trezi și încununa prin înalta aprobare toate eforturile generoase ale supușilor Majestății Voastre. Vă urez, Majestate să puteți continua acest program de activitate ce v'ați fixat până la sfârșitul vieții.

Sire, Biserica noastră catolică este în mod firesc și spontan reazămul cel mai puternic al monarhiei de pe pământ. Ea care știe că Dumnezeu în ceruri stăpânește în unitatea absolută, fiind unic stăpân în cer și pe pământ, ea care este prin instituție o monarhie de drept divin, simpatizează în chipul cel mai firesc cu monarhiile de pe pământ, reogândirea stăpânirii divine și a regimului monarhic bisericesc. Ea știe și pricepe că, în jurul tronurilor, se realizează mai bine solidaritatea supușilor unei țări, a unui popor și e mai bine cheșăuită coeziunea socială și organismul de stat.

De aceea, Sire, fiți asigurat că, în biserica noastră românească, veți avea deapuri un factor de raliere a forțelor națiunii în jurul tronului și un reazăm puternic pentru toate cauzele mari ale neamului cu care se identifică tronul.

Noi vă mulțumim, Sire, pentru înalta prezență a Majestății Voastre cu care ați binevoit a onora inaugurarea acestui locaș, consacrand în chipul acesta importanța bisericeii noastre românești, factor de seamă al vieții românești în cadrele statului național român, simțindu-ne de două ori obligați în semn de recunoștință și grațitudine a fi a avea sprijin prețios al tronului în

toate cauzele mari ale neamului și care sunt și ale Majestății Voastre.

Fie-mi permis, Majestate, ca simultan să mulțumesc și înalțului guvern și tuturor celor de față cari au ținut să formeze cortegiul de onoare în jurul Majestății Voastre și să ne onoreze serbarea cu prezența lor. Să trăiți, Sire, la mulți și fericiți ani împreună cu augusta familie regală“.

Concepția socială creștină

CREȘTINISMUL ȘI VIAȚA SOCIALĂ

Ar putea întreba cineva, cum se face, că unii oameni pretind azi întoarcerea la principiile etice creștine pentru a putea rezolvi problema socială sau mai de grabă: *criza* socială din zilele noastre și care pe zi ce trece devine tot mai amenințătoare și complicată? Creștinismul, spun aceștia, a avut un rol precumpănitor în societatea omenească dela începutul stăpânirii Bisericii creștine, și până în veacul al XV. Și cu toate acestea alte curente, alte ideologii s'au ridicat la suprafață, iar creștinismul dovedindu-se incapabil să alunge răul din lume, a bătut în retragere, s'a închis în biserici și mănăstiri. Concepția socială creștină este perimată și n'a putut realiza fericirea după care se sbate omenirea de atâtea veacuri.

Să nu se creadă că ideologia socială creștină prin faptul că în veacurile din urmă a fost înlocuită cu altele cari promiteau mult, dar au realizat tocmai contrarul de cât ce promiteau, să nu se creadă, că această ideologie nu mai are nici o importanță pentru viața socială a omului modern, precum nici aceea că niciodată n'ar fi fost în stare să dea vieții omenești o organizație socială care să corespundă necesităților firii omenești și, în consecință, să aducă mulțumirea și bună starea după care se frământă și s'a frământat omenirea în cursul veacurilor.

Dreptatea socială.

Istoria cunoaște perioade de bună stare și de progres urmate de altele de decadență, de barbarie. Concepțiile sociale, cari au înlocuit pe cea creștină sunt astfel de perioade de decadență și de retragere a tot ce a clădit veacuri de arândul creștinismul în viața socială a popoarelor. Ideologia socială creștină având la bază ei morala evangheliei lui Christos și învățăturile SS. Părinți a introdus în viața socială și economică a popoarelor creștine *dreptatea socială*, noțiune cu totul străină în concepția de viață păgână cu care avea să lupte creștinismul veacuri de arândul și trebuie să lupte și astăzi, chiar și statele moderne cari au adoptat concepția de viață păgână îmbrăcată în costum modern. Filozofia socială creștină a regulat raporturile între stat, comunitate și indivizi în viața socială, a apărat interesul individului față de tendințele de zugrumare ale puterii, și a cordonat interesele individuale și cele colective. A introdus pe lângă drepturi, de care se bucurau numai cei mari și puternici — și datorii; fiecare ordin, fiecare individ trebuie să aibă drepturi și datorii.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Rolul statului.

Creștinismul a luat apărarea individului, față de tendințe cutropitoare a dreptului roman care forma baza puterii absolutistice a statului față de indivizi. La concepția creștină, toate cele trecătoare din lume deci și oricare formă de stat sau organizație socială sunt considerate ca și un *mijloc* pentru realizarea scopului pentru care Dumnezeu l-a creat pe om. Prin urmare scopul omului, deci al individului, este ceace determină forma vieții sociale, deoarece statul nu există pentru sine, ci pentru individ, pentru om, a cărui fericire trebuie să o promoveze. Indivizii se asociază în vederea scopului și ca atari sunt anteriori oricărei organizații sociale. Binele comun aici este în cea mai strânsă legătură cu binele individual; nu poate să fie bună aceea formă de stat sau organizație socială, în care indivizii, cetățenii nu-și pot realiza scopul pentru care sunt creați: fericirea trupească și cea sufletească, și invers: nu pot să fie cetățeni buni aceia, cari împiedică societatea ca să realizeze scopul pentru care a luat ființă: asigurarea fericirii cetățenilor. Scurt: în concepția socială creștină statul este

pentru om, pentru ca acesta să-și poată realiza scopul, și nu omul este pentru stat, care este numai un mijloc pentru realizarea fericirii omului.

Noua înfățișare a dreptului de proprietate

Filozofia creștină a pus o nouă bază dreptului de proprietate. Lumea întregă cu toate cele ce sunt într'ânsa este a lui Dumnezeu care o creat-o. Niciun obicei și nici o lege omenească nu poate să anuleze acest drept de proprietate a lui Dumnezeu asupra lumii și asupra bunurilor din ea: nu pot fi expropriate. În consecință, deși omul ocupă unele bunuri materiale din lume și zice că acele sunt ale sale, formează proprietatea sa, totuși proprietarul adevărat nu este el, ci Dumnezeu. Omul este numai administratorul și uzufructuarul bunurilor primite dela Dumnezeu. Că omul a primit dela Dumnezeu dreptul asupra pământului și a tuturor celor ce sunt în lume, se cunoaște din cuvintele pe cari le-a zis celei dintâi perechi de oameni: „Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și supuneți-l; și stăpâniți peste peștii mării, peste păsările cerului, și peste toate viețuitoarele care se mișcă pe pământ“. ¹⁾

Uzufructuarul nu poate dispune după plac de bunurile încredințate sau date lui, nu poate să le folosească pe acele contrar destinațiunii pentru cari au fost create de Dumnezeu, stăpânul lor adevărat. Deci omul trebuie să folosească bunurile din lume conform voinței lui Dumnezeu, care se poate cunoaște atât din însași firea lucrurilor, cât și din cuvintele creatorului care, după ce a creat lucrurile din lume, a zis către om: „Iată că v'am dat tot felul de iarbă care face sămânță și care este pe fața pământului întreg și tot felul de pom, care are în el rod cu sămânță, ca să fie hrana voastră“. ²⁾ De aici rezultă că scopul pentru care au fost create bunurile din lume și pentru care au fost date omului, este ca acele să servească de hrană pentru toți oamenii și nu numai pentru unii. Astfel, pământul este dela natură un bun comun pentru toți oamenii; împărțirea lui în părți ca proprietate individuală este o dispozițiune omenească, care își are îndreptă-

¹⁾ Facere I. 28.

²⁾ Facere, I, 29.

țirea în dispozițiunea divină de a-l stăpâni și în necesitățile trupești individuale ale fiecăruia, precum și în dreptul ce-l câștigă cineva asupra unei porții din întinderea pământului sau a altor bunuri materiale prin muncă sau alte moduri dictate și aprobate de mintea naturală.

* * *

Din această concepție socială creștină se desprinde o întreagă serie de norme morale și juridice, de drepturi și datorii față de viața socială, prin ce întreagă orânduiala a vieții sociale și de stat este așezată pe baze noi, deosebite cu totul de cele pe cari se răzima orânduiala socială păgână.

Deși aceasta concepție socială creștină a schimbat din temelie vechea organizație socială, totuși nu s'a putut realiza în întregime, deoarece oamenii erau cași astăzi, mai vârtos sclavii, decât stăpânii bunurilor materiale din lume. Așa se explică faptul că mintea omenească a încercat să se refugieze dinaintea sancțiunilor etice sociale creștine furișându-se în dosul diferitelor concepții sociale cari s'au perândat combătându-se și cari, toate au contribuit la marea învrăjbită a omenirii, precum și la nesiguranta zilei de mâine ce terorizează omenirea din zilele noastre, martirizată de vedenia îngrozitoare a războiului care se promite neasemănat mai înfiorător ca cele de până aci.

Dr. N. FLUERAȘ.

Franc-Masoneria demascată de Enciclicele pontificale

Sectele cari, decând e lumea, au dat dovadă că sunt „O Contra-Biserică“, n'au lipsit de-a fi demascate poporului creștin de către Suveranii Pontifici. Dela Papa Clemente XII, la sfârșitul secolului al XVIII-lea, până la S. S. Pius XI, se numără nu mai puțin de șasesprezece Enciclice cari condamnă în mod vădit Franc-masoneria, ce în timpurile moderne, monopolizează oarecum opera nelegiuită a acestei „contra-Biserici“.

Enciclica „In eminenti“ a Papei Clemente al XII-lea, în 1738, declară: „Sub aparențele afectate ale unei onestități naturale, franc-masonii au stabilit unele legi, unele statute cari îi leagă pe unii de alții. Însă, fiindcă crima se descoperă dela sine, aceste adunări au devenit atât de suspecte încât orice om cu bun simț, privește azi faptul de-a-te fi asociat lor, ca un semn (al vișterii) al perversiei. Afurisindu-i, Papa îi biciuește „ca inimicii siguranței publice“.

Papa Benedict al XIV, în 1751, prin Enciclica „Providas“, condamnă caracterul secret și tendințele revoluționare ale Franc-masoneriei.

În 1821, Pius al VII denunță prin Bulla „Ecclesia“, societățile secrete cași cauza revoluțiilor Europei.

În 1826, Leon al XII, prin Bulla, „Quo graviora“, reproduce toate actele și decretele Papilor precedenți, asupra subiectului, și le întărește pentru totdeauna; el roagă pe capii statelor ca să pedepsească pe acești conspiratori, dușmani ai puterii lor și ai puterii lor și ai Bisericii, și recomandă tuturor credincioșilor de a-se-feri.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

În 1829, Pius al VIII (Enciclica „Traditi“) declară: „Prin profesorii pe cari franc-masonii îi introduc în licee și colegii, ei formează un tineret căruia i-se aplică cuvintele Sf. Leon: Minciuna este regula lor, Satan, Dumnezeu lor, sacrificiile lor, mărșăvie“.

În 1832, papa Grigorie al XVI întrebuițează în Enciclica Sa „Mirari“, termenii cei mai energici, comparând societățile secrete cu: „o cloacă unde sunt îngrămădite și amestecate mărșăviile a tot ceace este mai sacrileg, mai infam, mai defăimător, în ereziile și sectele cele mai criminale“.

Pius al IX condamnă nu mai puțin de cinci ori Masonerie care „ar voi, dacă ar fi posibil, să facă să dispară Biserica din univers“ (Bref „Ex epistolis“, în 1865).

Dar dintre toate aceste acte (documente) atât de importante, niciunul nu poate întrece în însemnătate, nici nu poate avea mai mult caracter de actualitate decât marea Enciclică „Humanum genus“ din 20 Aprilie 1884, scrisă de Leon al XIII-lea; acolo este un adevărat cod despre ceace trebuie să știe actualmente catolicii asupra Franc-Masoneriei și despre ceace trebuie să facă pentru a

neutraliza și împiedeca, în mod victorios, acțiunea ei. Marele Papă începe prin a arăta caracterul general și inspirația „taberelor dușmane lui Dumnezeu: „Din moment ce, prin invidia diavolului, neamul omenesc s'a separat în chip nenorocit de Dumnezeu, căruia îi datora chemarea lui la viață și darurile supranaturale, el s'a împărțit în două tabere vrăjmașe, cari nu încetează de a-se lupta, una pentru adevăr și virtute, cealaltă pentru tot ceea ce este contrar virtuții și adevărului: Prima este împărăția lui Dumnezeu pe pământ. A doua este împărăția lui Satana. Sub stăpânirea și puterea lui se găsesc toți aceia cari, urmând funestele exemple a șefului lor și a protopărinților noștrii, refuză să asculte de legea divină și își multiplică eforturile lor, aici pentru a se lipsi de Dumnezeu, acolo pentru a lucra direct împotriva lui.

Enciclica prezintă Societatea franc-masonilor ca o „coalitie a ațăătorilor de rele“ cari „nu-și dau osteneala de-a-și ascunde intențiile și rivalizează între ei, prin îndrăzneală, contra sublimei majestăți a lui Dumnezeu“. Secta franc-masonilor este arătată ca o asociație criminală „nu mai puțin dănuitoare intereselor creștinismului decât societății civile“.

„Intrebuințând, spune în alt loc Leon XIII, în același timp îndrăzneala și viclenia, ea a invadat toate treptele ierarhiei sociale și începe să pună mâna, înăuntrul statelor moderne, pe o putere care aproape echivalează cu suveranitatea“. Franc-masonii au ajuns să se bucure de un mare credit din partea guvernelor și au redus pe conducători și popoare. Societatea masonică este arătată în opoziție formală cu justiție și morala naturală, făcând din prefăcătorie o regulă constantă de conduită pentru a înșela și amăgi. A impune secretul celor afiliați în societate, obligați de-a promite ascultare oarbă și fără discuție poruncilor șefilor, adesea necunoscuți și anonimi, este o monstruoasă imoralitate.

Leon XIII spune pe față că secta „nu se teme nici chiar de-a sorti morții pe aceia cari i-ar fi divulgat regula ei secretă, sau ar fi rezistat ordinelor primite“. Și el adăugă aceste rânduri pe cari timpurile prezente le pot arăta ca profetice: „Și aceasta se practică cu o astfel de îndemănare că, cea mai mare parte a timpului, executorul acestei sentințe la moarte scapă justiției stabilite pentru a veghia asupra crimelor și a-le pedepsi.

Asociația masonică se împotrivesc cinstei, căci roadele pe cari ea le produce sunt primejdioase și amare. Principiile fundamentale ale masoneriei sunt împrumutate din naturalism asupra căruia natura sau rațiunea omenească trebuie să fie stăpână în toate lucrurile. În rezumat, acest naturalism neagă sau deformează datorințele către Dumnezeu, nu recunoaște nici o religie și combate Biserica; el nu recunoaște decât o morală independentă, o morală liberă, care să se plece sub suflul pasiunilor, „face să dispară repede cinstea și integritatea obiceiurilor, să se mărească și să se întărească opiniunile cele mai monstruoase și îndrăzneala la crime revărsată peste tot“. Franc-masoneria visează o societate politică ateistă și o educație a tinerimei fără învățatura religioasă. Primejdioasele greșeli masonice tind prin concursul împrejurărilor la o revoluție universală și la ruina instituțiilor“. Leon XIII declară că chiar acesta este scopul adevărit al multor asociații comuniste și socialiste și adaugă: „Secta franc-masonilor nu poate spune că e străină de atentatele lor, fiindcă ea favorizează planurile lor; ea este în întregime de acord cu ele“.

Pentru a combate vătămătoarea dictatură masonică, Leon XIII prescrie în primul loc, „să i-se smulgă Franc-masoneriei masca sub care se ascunde și să fie arătată așa după cum este“. El cere ca să se arate perversitatea doctrinei lor și (infamia) nelegiuirea actelor lor, și să se facă cunoscute viclesugurile întrebunțate de secte pentru a seduce pe oameni și a-i atrage în rândurile lor. Sfântul Scaun prescrie în sfârșit să se desvolte corporațiile muncitorești, să se dea o deosebită atenție educației tineretului și în sfârșit, de-a opune o imensă Ligă de rugăciuni și eforturi, coaliției forțelor celui rău. Putem să ne amintim, terminând, că codul de drept canonic, promulgat de Benedict XV, în 1917, (canonul 2335), amenință cu excomunicarea, rezervată Sfântului Scaun, pe toți aceia cari se vor afilia vreunei secte masonice, sau oricărei alte asociații de acest fel.

RENÉ D'ARGENTAN.

*Ce folos că tată-meu a fost domn
Dacă eu nu sunt om.*

BUNICEI MELE

*Amintirei tale sfinte, închin azi, înfiorată,
Cântul meu țesut din lacrimi
rupt din sufletul cernit,
Rupt din visele frumoase ce s'au stins cu tine-odată,
Tu, icoana cea din urmă a trecutului vrăjit.*

*Amintirei tale sfinte, închin lacrămile mele
Toate dorurile mele. Tot ce'n vremuri am iubit;
Și încet îmi plec genunchii — ca pe umbra crucii tale,
Să depun pios o floare — floarea visului cosit.*

*Dormi în Tihnă —
Dormi în Tihnă —
Gândul meu te-a însoțit.*

LALETTE ROMANO.

AGONIE¹⁾

*Mi-e sufletul căzut, sfârșit, abia
Își mai târăște aripile frânte,
Nu-i nici un vânt din pulbere să-l ia —
Spre soarele nădejzii să-l avânte . . .*

*Își duce-abia suflând, povara grea
Pe-o aripă, când pe-alta, zarea-i stinsă
Nici o sclipire vie nu mai vrea
Să-i mai îmbie / aripa învinsă!* ity Library Cluj

*Din cer cad pietre, fulgere și apă,
Asupră-i cad într'una, cad din greu
Și nici o groapă'n cale, nici o groapă!*

Nici vieată, nici sfârșit, nici Dumnezeu . . .²⁾

DINU SOARE.

¹⁾ Premiată de către Asociația Publiciștilor din România cu premiul I. „T. Rosen“ și trimisă nouă grațios de autor. (nota red.)

²⁾ Cât despre versul din urmă, ținem să spunem respectuos autorului că chiar prin suferințe și agonia morală Bunul D-zeu ne făurește sufletele.

PROVERBE ROMÂNEȘTI**DESPRE BĂRBAT**

A fi bărbat la gură.

Ii plăcea mamei hora și luă bărbat cimpoier.

Mila dela bărbat, ca umbra dela gard.

Bărbat bun și usturoiu dulce nu se poate.

Unde nu-i bărbat în casă, nici mămligă pe masă.

Decât muiere de aur, mai bine bărbat de paie.

Nu-i bine să-l înveți pe bărbat cu nărav.

Mila dela bărbat, ca frunza de plop uscat.

Nu crede, bărbate, ce vezi cu ochii, ci crede ce-ți spun eu.

— Hai nevastă, la prășit! -- Bărbate, m'am bolnăvit, — Hai nevastă la băut. — Bogdaproste mi-a trecut. Fă 'nainte, că te-ajung.

Muierea multe face, bărbatul vede și tace.

Femeii bărbatu-i zice, și ea face ce îi place.

Și-a găsit lelea bărbatul.

Bărbatul să aducă cu sacul, muierea să scoată cu acul, tot se isprăvește.

A ajuns bărbatul sluga muierii.

Bărbatul să fie puțintel mai frumos decât dracul și-și ia un inger de nevastă.

Bărbatul este cheia casei.

Bărbatul e stâlpul casei.

Nu știe bărbatul ce știe tot satul.

Femeia vede chiar unde bărbatul abia zărește.

Vai de casa, unde bărbatul e femeie!

Nici bărbatul în argea, nici femeia la războiu!

E mică și a dracului, sare 'n cap bărbatului!

Femeia bună e bărbatului cunună.

Nevasta cu mintea bună e bărbatului cunună.

Bărbații numai atunci sunt domni, când nu sunt femeile acasă.

DESPRE FEMEIE

A fi femeie.

Nu te însura, mări vere, că femeia multe cere.

Femeia e tot femeie și în ziua de Paști.

Ce e mai rău decât o femeie? Două.

Trei lucruri nu lasă în pace pe om: vinul, femeia și banul.

A-l bate și femeile.

Femeia e poale lungi și minte scurtă.

Fumul și femeia rea te scoate din casă afară.

*Când trei femei se întâlnesc mai mult decât o sută de găște
gărănesc.*

Femeia multe spune, bărbatul la dos le pune.

Femeia pofteste și la urdă de curcă și la lapte de cuc.

*Pe femeie în toate viața s'o porți în spinare și odată s'o lași
jos, ea se vaetă că s'a ostenit.*

Femeia singură își dă palme, și-și bate capul de pereți.

De nebun și de femeia rea fiece înțelept fuge.

Femeia limbută la bărbat tăcut, ca toaca la biserică.

Iși păzește taina de Joi până mai apoi, întocmai ca o femeie.

Nu suferi în ochi fum și femeie rea, că te îmbătrânește de vreme.

Poale călcate, femeie beată!

Spicuite de: ION CEPARU.

GALERIA VECHILOR CĂRTURARI
ȘI LITERATORI ROMÂNI.

Moise Soranul-Noacul ¹⁾

Moise Soranul-Noacul, al cărui străbun a adus cea dintâi colonie din Italia la Sarmisegetuza (Hațeg) din ținutul Italiei Soranna, de unde își trage și numele de „Soranul“; iar după mama sa Maria Noacul, o nepoată a lui Baba Noacul, fostul general a lui Mihai Viteazul, care fu prins de Unguri prin înșălăciuni neomenoase. Călcând jurământul l'au jupuit de viu în piața Clujului și în urmă l'au ars la 5 Februarie 1601.

Biografia lui Moise Soran-Noacul sau Novacul, s'a aflat scrisă de mâna sa într'un Liturgier al său, care s'a aflat în folosința preotului din Derna, plasa Marghita, județul Bihor.

Moise Soran Novacul s'a născut la anul 1806 la 20 Iulie în ziua de Sf. Ilie, sau după calendarul nou la 1 August, din tatăl Mathia Sora, parohul unit al opidului milităresc Hațeg și din mama Maria Noacul, și s'a botezat de parohul neunit Adam Noacu, fiind ca nași Ioan Csucs și Maria Popescu.

Clasele primare le-a absolvit la Hațeg cu prima eminență, trecu la Blaj, unde în anii 1820—21 absolvi aritmetica. Dobândind o bursă la Alba-Iulia dela episcopul Blajului Ioan Bob, în anii 1822—24 absolvi gimnaziul cu mențiunea „perfect eminent“. De aci se duse la Cluj, unde în 1825 absolvi logica cu eminență, având a suferi foarte mult din partea Săcuilor, pe cari nu-i putea suferi, din cauza vorbelor urâte cari le adresau Românilor. Se ceru la Teologie în Blaj, însă Episcopul nepriimindu-l din Logică la Teologie, se reîntoarse iar la Cluj, unde se apucă de Fizică, învățând privat și legile, dar ne având nici un gust de ele. Absolvi Fizica cu eminență, și ne mai voind a fi cu Săcuil, cari îl desgustaseră foarte mult cu manierele lor cele sălbatice și neomenoști, s'a reîntors la Hațeg, voind a studia limba germană și a merge la oficiul Tricesimal la Vulcan ca

¹⁾ Vezi „Observatorul“ An. V. p. 75—84, și „Poezii din Bihor“ de E. Potoran.

practicant însă în Septembrie 1826 primi scrisoare dela Ladislau Vaida juris-profesorul din Cluj, în care era invitat să meargă la Oradea, unde pe nevăzute fu primit la Teologie.

La 20 Octombrie 1826 fu primit la Teologie, sub Episcopul Samuil Vulcan; iar în anii 1827—1830 absolvi teologia cu un mare progres fiind primul eminent.

După absolvirea Teologiei se căsători cu Amalia fica re-pauzatului Span-episcopesc Simon Nagy-Abrahany din Beiuș. În urma căsătoriei, curtenii, pentru talentul ce-l avea începură a-l persecuta, și fiind numit la Oradea de Cooperator, nu se lăsară până nu-l văzură scos d'acolo și trimis în parohia cea mai săracă Ușeu (Aușeu) aproape de Borod, plasa Aleșd, județul Bihor, unde luptându-se cu o mare sărăcie, în urmă fu rechemat iară la Oradea de Cooperator-parohial și Diacon catedral. Iar în urma minciunilor dușmanilor lui, fu trimis la 25 Martie 1833 în satul Dragoteni, plasa Beiuș, județul Bihor, și aci între multe suferințe și lipse stătu un an, iar la 1 Octombrie 1834, trecu la Fizișiu aproape de Beiuș, unde făcu Biserica și casa parohială, cheltuind mult și din al său, și tocmai când să se așeze mai bine, dușmanii îl scoaseră și de aci, și golindu-l din toată averea fu trimis în mijlocul iernei la Bicău aproape de Baia-Mare, plasa Seini, județul Satu-mare, unde a stat din Decembrie 1838 până în Iunie 1841. Dușmanul său cel mai mare a fost Iosif Sălăgeanu, secretar episcopesc, care în public a zis: „Să nu-i dăm pace lui Novac, că de se întărește ne joacă el pe toți, dar însurându-se îl putem juca noi“.

În 12 Noembrie 1840, funcționarii județului Satu-mare cunoscându-i talentele, fu numit asesor sub prezidarea Baronului Nicolae Vécsey.

În Iunie 1841 a trecut la parohia Homorod, plasa Arded, județul Satu-mare. La 22 Aprilie 1845 fu trecut la parohia Nanda (Hurez) tot în județul Satu-mare. Aci la îndemnul dușmanilor săi, între cari erau și mulți preoți Români renegați, la 17 Mai 1848, prin Groful Károly, fu închis în temnița din Careii-Mari, de unde știindu-se apăra cu cea mai mare energie, a scăpat la 26 Mai 1848. După aceea avu multe greutăți și persecuțiuni de

îndurat din partea revoluționarilor maghiari, cari aveau bănueli asupra lui, că ar răscula pe Români asupra lor.

De aci fu trecut în parohia Borodul-Mare, plasa Aleșd, județul Bihor, unde a murit la 13 Decembrie 1862, în etatea de 56 de ani și 5 luni.

Dintre operele scrise de Moise Soran Novacul s'a dat de următoarele, cari toate se află în posesiunea preotului român Victor Bistran din Derna-de-sus, plasa Marghita, Județul Bihor :

1) *Virgiliu, tradus în românește*¹⁾ la care a lucrat mulți ani cu multe necazuri, a publicat-o în „Gazeta-de-Transilvania“, sperând că pe această cale va da de vr'un binevoitor al literaturii, de care fiind ajutat s'o poată tipări. După zadarnice așteptări s'a dus cu mari și grele spese la Buda, dar neputându-se învoi cu tipograful, se duse la Viena la Mechitariști, dar ne învoindu-se nici aci, se reîntoarce acasă.

Despre traducerea opului „Eneida lui Virgiliu“, această traducere a făcut-o timp de șapte ierne numai noaptea, căci ziua trebuia să-și câștige cele de trebuință pentru susținerea vieții.

2) *Opuri poetice, care au unele traduceri elaborate și satire felurite.*

3) *Carte de rugăciuni cu litere latine* la 1844, tipărită cu ocazia instalării Episcopului Vasile Erdeli, ca episcop al Orăziei.

4) *Predici.*

Iar Elegiele lui Ovidiu, despre care amintește Aron Den-sușianu, în „Istoria limbei și literaturii Române“ la pag. 258, la cine se poate afla, această operă, nu se poate ști.

Moise Soran Novacul, pe timpul cât a fost ca teolog în Oradea, pentru talentele lui cele strălucitoare și pentru conduita lui exemplară, fu însărcinat de a face extras din Biblioteca Episcopiei și din aceea a Seminarului, din care extras și-a compus operele sale cu litere latine, după cum era atunci ordinul Consistorului Diecezei Orădiei de a scrie cu litere latine.

Moise Soran Novacul a mai scris „Deslușiri mitologice pentru înțelegerea autorilor clasici Greci și Latini, cu o cuvântare despre toate numele vechi ale bărbaților însemnați, ale munților și râurilor ce se află prin scrierile clasicilor“.

¹⁾ Se află și în posesia profesorului V. Popovici din Beiuș. (nota red.)

O altă lucrare este „Răspuns, îndreptat contra profesorului ungar Andrași, care a zis în public în școala din Alba-Iulia, că „Românii se trag cu vița din tâlharii trimiși de prin temnițele Romei“. În această lucrare și-a depus tot simțul de iubire și adevăr.

Din manuscrisele lui Moise Soran Novacul, scrise cu litere latine sunt:

1) *Operele lui Virgiliu*, traduse în versuri albe cu stil poetic, în opul latin sunt 12918 versuri, iar în românește sunt 12907.

2) *Deducerea originii românilor străbunilor noștri* tot după autorii probați, cam în cinci coale.

3) *Antichitățile românilor* cu mare luare de seamă la anii 1827—29, înainte de eșirea celor la Buda.

4) Explicarea numelor din opurile lui Virgiliu, cu un lexicon alfabetic, de 630 numeri.

5) 60 de bucăți de predici regulate după retorică, pe Dumineci, sărbători și alte festivități ocazionale, cum: la sfințirea întirimului, crucei, biserici ș. c. l.

6) *Paralelism între limba italiană și română* de 1280 de cuvinte, lucrat alfabetic la anul 1820—30.

Moise Soran Novacul a lucrat în folosul poporului său, pentru care a trăit, târându-și viața în cele mai mari mizerii, și a murit fără ca poporul său să-l fi cunoscut cum a trebuit, până a fost în viață și fără să-i recunoască meritele după moarte cel puțin.

O mare pierdere, și chiar rușine, căci pe lângă că lucrările lui au rămas netipărite, numele și amintirea lui au rămas însă cu totul uitate.

Din viața acestui mare literat, se poate vedea în ce împrejurări grele și-a scris operele sale, din a cărui zel și activitate ar putea să iau îndemn mulți din timpul nostru, care este prea secetos în produse literare, la munca pe termenul literar și mai ales acei preoți, cari ajutați de noroc și de protecțiune, au ajuns în parochii bune, unde nu au a se lupta cu necazurile zilnice.

Moise Soran Novacul a muncit mult și în împrejurări foarte grele, dar a lucrat arzând de dorul, ca prin munca lui să ajute și el cătuși de puțin, la întărirea zidului națiunii române, pe care dorea s'o vadă tare și nebiruită de dușmanii noștri.

Nesocotită i-a fost munca cât a trăit și chiar uitată și ne-luată în considerație după moartea lui.

Dr. EM. ELEFTERESCU.

Intr'o seară Greta Garbo....

FRANÇOIS MAURIAC.

Greta Garbo, acea căprioară sveltă, lansată dealungul Europei, prin haita de gazetari, și care și pierde urma, lasă bagaje într'un otel, pentru a încurca copoii ce o pândesc, și se ascunde într'o plimbare necunoscută; am visat-o că deschidea ușa biroului meu, că se așeza în fața mea, care nu o căutam...

Era o zi de Noembrie, când ferestrele sunt încă deschise și lampa deja aprinsă. Fără să-i disting trăsăturile am recunoscut-o. Desigur, ar fi trebuit să mă scol, să primesc cu distincție, pe această frumusețe celebră... Nu, rămăsei întins și tăcut. Mi s'ar fi părut o nebunie, să încerc orice gest, așa ca și cum buzele mele ar fi urmărit pe ecranul unui cinematograf mânele sale de lumină. Ea îmi vorbea, mă ruga să nu gândesc prea rău despre onoarea ei de a fi interviuată.

Grija de confortul ei, de repaus, nu aceste lucruri o făceau așa de sălbatecă: „Pricepe-mă, domnule, dintr'un fund de lojă la New-York, la Chicago, la Viena, la Berlin, la Paris, am văzut adesea, într'o semi obscuritate brumată acea mulțime enormă, fascinată de chipul meu, totdeauna și pretutindeni, același mulțime, îmi părea mie, acelaș monstru îmblânzit care înălța, către chipul meu, așa cum este el, către biată, chinuța mea figură cu urmele lacrimilor, cu semnul sărutărilor, cu acele ride ușoare, pe care cea mai mică durere le întipărește, pe un obraz muritor, chiar când este cel mai frumos, cel mai scump, din toate obrăzurile vieții. — Căci adevăratul meu obraz le rămâne necunoscut, și chiar eu l-am uitat; pentru a oferi oamenilor, această minune în afară de timp, acea splendoare a trăsăturilor mele, așa cum pe ecran, ei o adoră.

A trebuit să schimb figura de copil pe care Dumnezeu mi-a dat-o... Cine știe dacă nu am schimbat locul sprâncenelor și poate nu genele mele adevărate îmi umbresc fața. Carnea tânără numai răspândește căldura sa, numai strălucește printre farduri și tot felul de alifii. M'am distrus, m'am sacrificat ima-

ginii unei frumuseți care putu să potolească fiecare din milioanele de oameni cu dorinți înșelate, cu așteptări fără speranță. Sunt cea-ce acest adolescent nu va găsi nici odată; cea-ce, timp de o jumătate de veac, acest bătrân va căuta în zadar, cea-ce această femeie ar fi vrut să fie pentru a reține pe cel care a trădat-o. Înțelegi de ce mă ascund? Din milă pentru ei, și pentru că nu vreau să știe că eu numai exist.

Așa vorbea Greta Garbo, și o vedeam, sau poate în ora nehotărîtă a amurgului, întrevedeam o formă minunată, la fel e drept, cu multe altele. Tot ceea ce voaleta oprită deasupra gurii, nu'mi ascundea, dispărea sub fardul și culoarea care acoperă azi pe toate femeile. Mă gândeam că este ciudat cum cinematograful pretinde stelelor sale acest exces de machiaj, pentru a ne arăta din figură numai esența ei. Ecranul obstacol misterios, nu lăsa să filtreze decât ce nu va pieri din acest nas, din această gură. Poate că fard, culoare, parfum, nu servesc decât să absoarbă tot ce este trecător. Gândirea lui Dumnezeu fu creiând o asemenea față, apare în desenarea unei simplități cerești, spălat de ori ce pată, preparat pentru veșnicie. Pare de nepriceput, cum mulțimele lumii întregi, în fața acestei revelații, n'au ispita să cadă în genunchi; dacă ecranul n'ar fixa, vai, n'ar izola, n'ar detașa, ce este mai rău pentru fiecare din noi, într'o prea de tot frumoasă privire.

Acești ochii minunați ai Greta Garbo, un băiat slab și febril, pierdut în lumea imensă, suportă singur tulburarea imensă. Fiecare dorință în parte, este trezită de această creatură reală și totuși inaccesibilă! Femeia surâde, întredeschide buzele, umflă gâtul, aproape închide pleoapa... Este ea acolo vie, oferită la milioane de oameni, dar dacă unul inebunit s'ar precipita, n'ar găsi decât o cârpă întinsă în gol, n'ar îmbrățișa decât neantul.

Poate că Greta Garbo știe că într'o seară, la Filadelfia, la Buenos-Ayres sau la Melburn, unul din iubiții ei necunoscuți se ridică deodată, și făcându-și loc printre corpurile furioase, mergând pe mulțime ca pe mare, brațele întinse către forma adorată, pe față, dar ireală, dădu cu capul în ecranul spart... Scenă ciudată pe care o evocă inimei mele o frază din Rimbaud: „De urmă, o desperare, în perete deveni vag umbra arborilor, și m'am scufundat în tristețea iubitoare a nopții.

Da îmi spuse ea încet, am deslanțuit această nebunie ; acum îmi este groază de ea, și frica mă face să fug, căci sunt femeia necredincioasă a milioane de oameni, am înșelat omenirea întreagă. Din acest val de lume, din acest ocean de carne care umple zi și noapte peșterile cinematografului, și care se înnoește din oră în oră, nu se va ridica oare un om hotărît să se răzbune și să răsbune pe frații lui de tristețe ?

„Desigur, relua ea, ca să se asigure oarecum, nu m'ar recunoaște, n'ar îndrăzni să lovească o femeie așa de la fel cu celelalte. Ar vedea bine atunci, că numai sunt în viață, că Greta Garbo nu seamănă cu steaua din revistele de cinematografi“. Și tăcu, privirea majică ridicată spre mine, cerșea un cuvânt de mângâiere și gândeam că numai cinematograful ne descopera pe veșnicul adversar al femeii deslipită de tot ce în viața zilnică o strică, o desarmează, o face mai puțin periculoasă. Numai la cinematograful am înțeles până în fund versurile lui Vigny.

*El les rois d'Orient ont dit dans leurs cantiques
Ton regard redoutable à l'égal de la mort.*

Poate, i-am răspuns, ești izvorul multor crime. E greu să vrei mohorîta datoria zilnică, pentru un băiat prea sensibil, care în fiecare seară a trăit sub privirile tale. Luxului abject al filmelor, fața ta dă o atracție aproape infinită. Ce este mai josnic pe lume, ceia ce prin perifrază se chiamă, viața elegantă, cheful, împrumuta romanestei tale frumuseți, un farmec puternic. Și studentul sărac, și singur în Paris, uită un moment pe filosofii lui, poezii lui, toți idollii lui lubiți, și visează că intră legănând umerii de atlet, într'un restaurant luxos, în spatele unei femei, al cărui nume prestigios e murmurat de la masă, la masă : „Greta Garbo, E Greta Garbo“.

Îi vedeam corpul adunându-se în umbră, ea pleca o frunte umilită. Lumina lămpii îi aprinse părul de aur palid.... Nu i-am spus, nu-ți pleca fruntea, această tămâiere, această mare de adorație, de dorință către multipla ta imagine, n'are un izvor impur. Mii de inimi care te iubesc, știu din instinct, că adevărul nu este în vorbele filozofilor, nici în formulele savanților. Ei știu că adevărul nu e abstract, dar de carne, dar viu și că-l

poți găsi, întâlni, vorbi, pentru că e cineva, el posedă ca tine, o frunte, o privire, o voce, o inimă, un nume între toate numele oamenilor. „Ce am auzit, spune Sfântul Ioan, ce-am văzut cu ochii noștri, ce-am contemplat, ceea-ce mânele noastre au atins“.

Ocupi locul său, chipul acoperă o lipsă, ești o înlocuitoare, un reflex. Înșeli foamea și setea de frumusețe care imobilizează în fața unui ecran menoroșita turmă de oameni... O frumusețe a acelu obraz, a acelei fețe care ar putea să ne apară (și de câte ori n'am visat acest lucru) care ar putea să apară deodată, ca odinioară, pe o cârpă întinsă, în fiecare seară, mulțimilor fascinate, în toate cinematografele lumii.

Galeria tipurilor Universale

CU ÎNCURSII ÎN LITERATURA COMPARATĂ

Literatura și viața, departe de a se exclude una pe alta, se întregesc reciproc. Sunt între ele diferențe, explicabile prin obârșia și varietatea lor, dar tocmai diferențele determină apropierea dintre ele.

Viața de toate zilele este crudă și câteodată se caracterizează prin materialism nepermis.

Literatura, fie ea subiectivă sau obiectivă, împrumută vieții aspecte pe care aceasta încă nu le-a cunoscut și trebuie să credem că literatura curăță, înalță și îmbogățește aspirațiunile cele mai sublime ale omului purtător de idealuri. Chiar și atunci când ne înfățișează durerea și revolta, bravura și lealitatea ori chiar slăbiciunile cele mai mici.

O operă literară, fie ea o poezie, o baladă, o nuvelă, un roman, nu produce aceleași efecte oriunde și mai ales pentru oricine. Noțiunea nu e aceeași pentru toată lumea. Înțelegerea unei creații artistice variază dela om la om. Ea depinde de

de capul gânditor. De aceea, pentru unii, lectura unui roman fantastic poate să ducă la gânduri care executate sunt adesea nu numai bizare, ci deadreptul primejdioase. Pentru alții, o astfel de lectură deșteaptă uneori gânduri și hotărâri respingătoare ori, în fine, înfrunzirea propriei imaginații.

Iată de ce credem că arta, în genere, arta în efectele ei, în ce privește legătura ei cu viața, este în funcție și de mentalitatea și dispozițiile sufletești ale cititorului mic, mare, inteligent sau prost, nu numai de artistul-creator.

Opera literară reprezintă încă mediul care, împreună cu talentul scriitorului sau geniul creatorului, a produs o.

Cât nu datorește *Alphonse Daudet* și *Frédéric Mistral* Provența-1? Provența se găsește întrupață, la rândul ei, altfel de cât o știm și o vedem noi cu simțurile comune, altfel de cum ea rămâne peste vremi în *Mireille*, în *Calendal* sau în romanele și basmele provençale ca: *Numa Romestan*, *Tartarin de Tarascon*, *Tartarin sur les Alpes*.

Personajile și eroii, care abundă în literatura franceză, cu toate că își datoresc existența locurilor și scriitorilor ce sunt mai întâi franceze, realizează, toți, în ființa lor, caractere pe cât de diverse și complexe, pe atât de bogate în conținut omenesc

Sunt personajii și eroi care întrupează atât de nimerit fie ambiția nemăsurată ca *Iulien Sorel*, *Don Juan*, *Rastignac*, melancolia înăscută sau dobândită alui *René*, firea atât de complexă alui *Cyrano de Bergerac*, le héros du panache, „le marcheur à l'étoile“,... încât numele lor trece granițele, ne face să ignorăm originea lor franceză pe care *eternul omenesc*, ce-l conțin aceste tipuri, o depășește infinit.

Insușirile, cu calități și defecte, care constituiesc temperamentul omenesc le aflăm, într'un fel ori într'altul, în toate literaturile popoarelor culte. Ambiția, de pildă, dusă la arivism, parvenirea este tipic reprezentată și în literatura românească. Romanele ciclice ale lui *Duiliu Zamfirescu* ne oferă aci una din cele mai izbutite întrupări de *ciocoiu* și parvenit în romanul și persoana lui „*Tănase Scatiu*“.

Dar aceasta nu va face ca *Iulien Sorel* să fie mai puțin autentic. El va rămâne mereu valabil. Secolele și creatorii din

alte țări, cu alte tradiții și năzuințe vor aduce doar unele contribuții noul la conținutul și personalitatea sa, care devine astfel mai complexă, mai trainică.

Don Juan, Cyrano, René . . . , prin universalitatea și eternul ce le reprezintă ca și prin modalitatea în care ni se înfățișează au devenit *tipuri universale*.

În căutarea adevărului spre care trebuie să năzuiască literatura și omul, aceste tipuri reprezentative, universale din literatura franceză prezintă interesul de a contribui cu un pas mai mult la cunoașterea aceluia, în afară de interesul literar pe care ni-l oferă din plin.

Inspirându-ne de strălucita operă a lui *Calvet*¹⁾ vom prezenta cititorilor noștri portretul moral al tipurilor mai însemnate din literatura franceză :

<i>Renart</i>	<i>Don Juan</i>
<i>Pathelin</i>	<i>Alceste</i>
<i>Panurge</i>	<i>Géronte</i>
<i>Céladon</i>	<i>Turcaret</i>
<i>Tartuffe</i>	<i>Emile</i>
<i>Chrysale</i>	<i>Julien Sorel</i>
<i>Gil Blas</i>	<i>Rastignac</i>
<i>Figaro</i>	<i>Jérome Paturot</i>
<i>René</i>	<i>Joseph Prudhomme</i>
<i>Homais</i>	<i>D'Artagnan</i>
<i>Tartarin</i>	<i>Gavroche</i>
<i>Cyrano</i>	<i>Maurin des Maures</i>

Iulien Sorel

Iulien Sorel este eroul din romanul Roșu și Negru al lui *Stendhal*. Eroul arivismului. Pentru a se realiza, pentru a ajunge mare, pentru a cuceri și a domina, Sorel nu va cunoaște limitele bunului simț și nici chiar limitele până la care visează să ajungă. Nu precizează nimic dinainte, poate pentru a-și păstra posibilitatea de a depăși însăși visurile sale. Gata de a vărsa sânge, Sorel a fost ofițer, se va face preot dacă instinctul îl va

¹⁾ Les types universels dans la littérature française, 2 vol. mic în 8° — Lahore — 1928 Paris.

îndemna și îi va cere noi cuceriri. Aceasta e semnificația titlului: „*Roșu și Negru*“.

Toți cunoaștem sbuciumul lui Sorel. Copil din popor, abatele Chailau îi descurcă tainele slovei. Ambiția începe a crește. Se simte inteligent, crede *instinctiv* că are drepturi la cele mai înalte locuri în societate și că soarta a fost nedreaptă cu el, făcându-l sărac în casa tatălui său, dulgherul. De aceea el se va revolta contra destinului și... va ajunge. Nu va sta mult în casa primarului Renal ca preceptor al copiilor acestuia. Cât stă, ignorează, îndrăznește să facă scene grosolane și incapabil a lua parte la convorbiri, în salonul d-lui Renal, este purtătorul disprețului.

Din seminarul unde a învățat teologia este desemnat de superiorii săi la dl. de la Mole, agentul Congregației în raporturile cu stăpânirea. Prin voință, spirit, îndrăzneală nu lipsită de insolență, izbutește să se impună. Înșeală și corupe.

Sorel pe punctul de a fi realizat. Inimile joase, însă, ca Julien Sorel, nu prețuiesc fericirea câștigată pe care o consideră banală; succesele nu-l mulțumesc îndeajuns. Vrea satisfacerea orgolioasă a individului care s'a impus oamenilor și lucrurilor. Nu simte bucuria de a trăi și nu savurează viața decât atunci când este în primejdie de a o pierde. Pentru a trăi intens, trebuie trăit în pericol. Asta e conduita care ne explică toate actele lui Sorel.

Ceeace atât de greu și-a câștigat, pierde printr'un gest, explicabil la unul care în orgoliul său vrea să cucerească toate atențiile asupra-și: în plină zi, în biserica satului său, curmă zilele d-nei Renal, vechea sa protectoare, cu gloanțe.

În dorința aprigă de parvenire Sorel posedă toate însușirile parvenitului. Copil umil și aproape pierdut, Sorel nu cunoaște meșteșugul de a stăpâni. El știe că pentru a putea fi stăpânul altora, va trebui să înceapă prin a fi stăpân pe sine. Își va impune deci lui însuși o veritabilă disciplină ascetică. Totul prin calcul.

Se comportă totdeauna contrar cu firea obișnuită a lucrurilor și a naturii pe care o contrariază și căreia parcă vrea să-i întoarcă și să-i schimbe cursul normal; în principiu, el face

totdeauna contrarul la ceea ce vulgarul aşteaptă dela el şi spune mereu contrarul de ce un om de rând ar fi zis.

Şi cum obişnuinţa e o a doua natură, Sorel ajunge să-şi pervertească sufletul. Devine ipocrit şi lipsit de conştiinţă. Aceasta, conştiinţa — la ceice o mai au încă, — pune adesea chestiunea binelui şi răului, sulevă şi agită scrupule. Ea opreşte gesturile prea pornite. Ea deşteaptă mila. Şi mila desarmează violenţa. Pentru aceasta, Nietzsche, Stendhal şi alţi protagonişti ai violenţei, au văzut şi văd în milă obstacolul cel mai implacabil al unei „lumi nouă“. Aşa se explică de ce Sorel, pentru a nu se lăsa sclavul acestei slăbăciuni care vine dela inimă, se războeşte cu propriile sale sentimente, cu o violenţă absurdă şi premeditată. Sorel, lipsit de conştiinţă, este omul tuturor surprizelor. De aci şi dispreţul ce-l acordă pretutindeni.

A fi ambiţios nu este, totdeauna, condamnat. Ba din contră, e recomandabil atâta vreme cât, căutând să te realizezi pe tine, nu vei stirbi dacă nu drepturile altora atunci macăr posibilităţile de realizare ale semenilor tăi. Incălcarea acestora nu poate fi justificată nici prin ideea de valoare, pe care o suleva filozofia realista alui Hegel. Cea mai înaltă valoare o atingem doar atunci când practicăm morala şi justiţia, acel *fair play*, în lupta cu adversarul. Ideea de valoare e un ce atât de subiectiv, încât scara valorilor nu se poate judeca şi stabili decât foarte... obiectiv.

Caracterul lui Julien Sorel e de condamnat şi din alt punct de vedere. Individualismul îi merge până la anarhie şi suicid. Dar am mers prea departe. Aci urmează *Werther* alui Goethe şi alţii... Pentru a-l caracteriza mai bine dăm ceva din propriile sale vorbe.

Reproducem partea unde ni se înfăţişează Sorel dinaintea unei adunări de judecători, juraţi şi unde, în mijlocul unui public simpativ şi binevoitor totuşi ura şi dispreţul pe care-l nutria societăţii îl arăta din nou, comportându-se ca duşmanul legilor:

„Domnilor Juraţi, oroarea dispreţului pe care credeam să-l pot înfrunta în momentul morţii mă face să iau cuvântul. Domnilor, eu n'am onoarea de a aparţine clasei voastre; vedeţi în mine un ţăran care s'a revoltat contra josniciei destinului său.

„..Eu nu vă cer nici o grație, continua Julien întărind vocea. Eu nu-mi fac nici-o iluzie, moartea mă așteaptă: ea va fi justă. Eu am izbutit să atentez la zilele femeii celei mai vrednice de toate respectele, de toate omagiile. Doamna Rénal fusese pentru mine ca o mamă. Crima mea este atroce, și ea fuse *premeditată*. Eu am meritat deci moartea, Domnilor Jurați. Și chiar dacă aș fi mai puțin vinovat eu văd oameni cari — fără a se opri la ceea ce tinerețea mea poate merita din milă, vor vrea să pedepsească în mine și să descurajeze această clasă de tineri care, născuți într'o clasă inferioară și într'o oarecare măsură opri-mați prin sărăcie, — au fericirea de a-și procura o bună educație și îndrăzneala de a se amesteca la ceea ce orgoliul oamenilor bogați numește societatea.

Iată crima mea, domnilor, și ea va fi pedepsită cu atât mai multă severitate, cu cât de fapt eu nu sunt judecat de semenii mei. Eu nu văd de loc pe banca juraților vre'un țaran îmbogățit, ci numai burghezi nevrednici...“

Timp de douzeci de minute, Julien vorbește pe acest ton; el spune tot ceea ce are pe inimă; avocatul general, care aspira la favorurile aristocrației, sărise de pe scaunul său; însă cu toată întorsătura puțin abstractă pe care Julien o dăduse discuției, toate femeile izbucneau în plâns¹⁾.

(Urmare)

V. CORDOȘ.

Reflecții în jurul unei cărți de filozofie în românește

(Stârșit)

Acestui mod de a fi și de a proceda al celor mai celebri reprezentanți ai universității care a făcut educația tinerilor generații de intelectuali în genere și de filosofi în special se datoresc cel puțin *două urmări nefaste* pentru cultivarea adevărului și progresul filozofiei în România. Nu vom aminti și mai tristește urmări în domeniul vieții publice, politice

¹⁾ Le Rouge et le Noir, tome II, p. 230.

și sociale, pe care cu toții le vedem și le simțim, unde alături de supușii inculți și venali un spectacol și mai trist ni-l oferă profesori tocmai de filosofie setoși de a parveni fără alegerea mijloacelor și odată ajunși înaintea de timp călcând în picioare legile și regulamentele cu nepăsarea aceluia care nici odată în viața sa nu și-ar fi pus serios problema adevărului și a binelui; ne grăbim să ne închidem în câmpul filosofiei. De deoparte un *scepticism universal* asupra posibilității de a cuceri adevărul.

Când cursurile de filosofie și mai ales de istoria filosofiei se fac în mod exclusiv istoric fără grija de a nota cel puțin în fugă ce este eronat și ce este adevărat în diferitele sisteme expuse, ești foarte natural impins spre scepticism și dispus a susține concluzia unui *Montaigne sau Renan* că față de nenumăratele păreri ale oamenilor, fiecare cu temeiurile sale, ar fi o nebunie să vorbești de un adevăr absolut și că adevărata înțelepciune constă în a nu accepta și a nu respinge nici un sistem, cece în practică duce la scepticism și în materie de principii și în materie de fapte, adevăr pe care în tot momentul realitatea ni-l confirmă. Pe de altă parte în eretel nostru filosofic s'a ales cu o mare lacună în cunoașterea filosofiei. C. C. Dimitrescu - Iași spunea că filosofia medievală nu-și dă oboseala de a o preda pentru simplul motiv că „nu există” și astfel istoria filosofiei făcea un *salt mortal dela Aristot la Descartes*. Deși ni se repeia pe toate tonurile și la orice ocazie adagiul *natura non facit saltus*, în terenul filosofiei se deschidea o *spărtură de optsprezece veacuri adâncime între marele peripatetic și părintele raționalismului modern*. Această săritură prodigioasă constituia nu numai o considerabilă ignorare de fapte, dar contribuia în acelaș timp foarte mult la consolidarea scepticismului care își avea și într'alte părți destul de abundente izvoare. Ștergerea totală cu buretele a filosofiei scolastice atât medievale cât și moderne, nu numai prin faptul că nu se preda niciodată, cât și prin aceea că servea de țintă obicinuită a celor mai perfide ironii, servea de minune la întărirea ideii că în filosofie nu se întâmplă ca în celelalte științe să cucerești anumite adevăruri definitive al căror patrimoniu să meargă mereu crescând prin adaosul generațiilor următoare, ci dinpotrivă că în filosofie mai

mult decât ori unde se adeverește maxima: câte capete atâte păreri, justificând definiția filosofiei dată de Le Roy pe care-l citează Dl. Vidoni: „prin natura sa o invenție și reinvenție neconținută“.

Oricine poate zări îndată pentruce filosofia astfel concepută nu poate prezenta un caracter riguros științific, ci este osândită să rămână la gradul de diletantism ne fiind în stare să formeze caractere ci numai să împrumute cea mai decorativă mască demagogilor contemporani. Maiștrii noștri dela începutul secolului al XX poartă în bună parte răspunderea pentru dificultatea ce o întâmpină în ziua de azi aceia care se ocupă serios cu filosofia în România și se căznesc să o ridice *dela diletantism la nivelul științific* precum și pentru slaba reacțiune a opiniei publice în contra puternicilor vinovați la strigătele de alarmă cele mai elocvente ale acelor cari jertfesc orice aspirațiuni numai pentru a spune sus și tare adevărul.

* * *

Cartea D-lui Dr. Vidoni

In astfel de împrejurări cartea D-lui Vidoni ar putea avea o valoare epocală. Este prima carte de filosofie în limba română în care autorul nu se mulțumește să trateze o chestie expunând ce a spus un filosof sau altul, sau formulându-și pur și simplu părerea sa, ci îl vedem dela un capăt până la celalalt preocupat să fixeze adevărul, arătând în mod critic tot ce s'a spus asupra problemei de filosofie studiate din partea tuturor persoanelor de valoare din orice tabără și ajungând totdeauna la o concluzie care să nu rămână expusă nici unui atac fără argumentele sale puternice de apărare.

Mai mult încă, această carte este abia începutul unui tratat complet de filosofie merit să apară treptat, volumul de față formându-i numai introducerea. De bună dreptate autorul susține că filosofia trebuie să fie precedată de un studiu introductiv, în care să se resolve în prealabil anumite chestiuni de a căror deslegare depinde dacă merită sau nu filosofia străduința de a o studia, dacă are sau nu valoare obiectivă și reală studiul ei, dacă într'un cuvânt este sau nu filosofia o știință propriu zisă. De aceea cartea D-lui Vidoni tratează problema adevărului, pro-

blema cunoștinței și problema certitudinii. Ajungând la concluzia că mintea omenească poate descoperi adevărul în mod cert, expune motivele pentru care totuși anumite sisteme au susținut contrariul și motivele pentru care apar mereu sisteme ce se contrazic unele pe altele și arată cum cu toate acestea există pe lângă filozofii și filozofia, care este o știință în toată puterea cuvântului ca oricare altă știință necontestată.

Ne face deasemenea să vedem că după cum nu există numai fizicieni și zoologi cu părerile și ipotezele lor personale, dar și fizica și zoologia statornică și sigură, independent de anumite teorii caduce ale unora din savanți ce se ocupă cu ele, tot așa există și filozofia stabilă pe lângă sistemele în parte eronate ale multor filozofi.

Cartea Dlui Vidoni stabilește cu cele mai solide dovezi adevărurile la care bunul simț nu se poate decide să renunțe, nici când strălucite inteligențe le pun la îndoială, ca bunăoară, că filozofia n'ar fi o știință *obiectivă*, că filozofii ar crea adevărurile și nu le-ar descoperi, că filozofia ar fi într'un cuvânt cum am văzut că spune Le Roy: „par nature invention et réinvention perpétuelle“. Opera Dlui Vidoni reîntronează bunul simț în filozofia noastră contemporană și pune la locul lor pe aceia care cred că n'ar merita numele de filozofi, dacă n'ar contrazice tot ce s'a spus înaintea lor și că un filozof care se respectă trebuie neapărat să susțină noutăți.

La aceasta se adaugă meritul de a fi dat o cu totul deosebită atenție filozofiei *române* și de a fi citat pentru a susține sau a combate, tot ce putea fi citat din scrierile filozofice românești în legătură cu subiectele tratate.

Prin aceste mari merite incontestabile, repetăm convingerea noastră, opera Dlui Vidoni ar putea face epocă în istoria filozofiei române, dacă limba în care este scrisă nu ar opune un „veto“ inexorabil.

Dela un capăt până la celelalte ciudățeniile de limbă mișună sub toate formele și se repetă de atâtea ori, în cât nu vedem pe care din cele mai grave măcar le-am putea trece pe socoteala tiparului. Căci trebuie notat că greșelile de tipar la rândul lor micșorează cât pot valoarea cărții. Prezența lor numeroasă în

deobște ia proporții fantastice în citații, unde vina nu se mai poate atribui autorului. Observați, de exemplu, citația franceză dela pag. 347 și veți găsi în mai puțin de zece rânduri de text peste douăzeci greșeli; iar citației dela pag. 369 înzadar vă veți căzni să-i găsiți înțelesul, până ce nu scoateți din biblioteca D-voastră cartea lui *Brunetière* pentru a intercala cele douăsprezece cuvinte pe care tipograful le-a sărit. Dar nu vrem să cităm din greșelile de limbă, când n'am avut timpul de a cita măcar unele din pasajile cele mai importante ca fond.

Ba chiar am fi trecut peste sau în orice caz n'am apăsa așa de mult asupra acestei lipse, dacă n'am vedea în ea o chestie de cea mai mare importanță pentru cei ce urmărim din toată inima triumful adevărului și al binei. Cartea D-lui Vidoni este destinată, fără discuție, să intre în patrimoniul literaturii filozofice române. Intucât e scrisă în limba română o socotim noi carte capabilă de a deschide o eră nouă, căci în limbi străine sunt și altele în acelaș gen, poate chiar superioare. Inșă ori cât ai căuta nu vei găsi o carte de filozofie, care să dea atenție scrierilor filozofice românești în măsuraj pe care o dă Dl. Vidoni. Și nu numai atenție pentru cei ce filosofează pe românește, dar și o simpatie plină de bunăvoință ce fel nici un autor străin, admitând că i-ar fi citit, nu le-ar acorda-o. Fără urme de ironie Dl Vidoni numește „ilustrul filosof“ persoane căroră abia le-ai putea spune „distinsul profesor“ și cu toată seriozitatea și amabilitatea citează și discută păreri emise de scriitorii filosofi români atât de vădit eronate, am spune chiar puerile, în cât un străin, chiar dacă le-ar cunoaște, le-ar trece cu vederea, iar un Român le-ar menționa cu termenii cei mai cruzi. Motivul este ușor de arătat: Dl Vidoni s'a ocupat în deosebi cu filosofia română; are mentalitate de adevărat om de știință, care nu desprețuește nici odată munca unui adversar cât de puțin serios ar fi și scrie cu o pană plină de urbanitate și ținând seamă că se adresează unui public hrănit din copilărie cu prejudecăți în materie de filosofie și care trebuie cu toată răbdarea scos din făgașul eroarei, pe care tu o vezi elementară în timp ce el o socoate adevăr universal admis,

Dar tocmai din cauza aceasta lipsurile de formă iau pro-

porții mai mari. Un om de știință poate trece fără mare greutate peste lipsa de eleganță și de corectitudine a limbajului unei cărți de specialitate. Însă cine este profet la el acasă? Pe un filosof și mai ales pe un profesor de filosofie sceptic sau materialist și pe lângă aceasta vârit până în gât în mocirla poli-cianismului, nu-l vei converti cu o simplă carte de filosofie la sistemul tău pe care cu siguranță a avut ocazia de a-l cunoaște din alte cărți încă pe vremea când sufletul îi era mai docil la glasul adevărului și al binelui. O carte ca a Dlui Vidoni și-ar juca rolul ei binefăcător pentru generații pe cale de formațiune sufletească; pentru tineretul studios și pentru autodidacți cu sufletul onest; pentru toți acela care caută, iar nu pentru îngâmfaiți cari sunt convinși că au găsit și că știu tot ce se poate ști, sau pentru cei care au interesul să nu admită și să nu se admită ceace nu le convine lor. Însă persoanele iubitoare de adevăr cari ar fi atrase de o carte frumos scrisă și chiar frumos tipărită nu se vor grăbi a pune mâna și mai puțin pentru a citi din scoarță în scoarță o carte lungă scrisă într'o limbă, care, când nu te face să zâmbești, nu-ți îngăduie s'o înțelegi și căreia adversarul n'are nevoie să-i răspundă la argumente prin argumente, ci îi ajunge arma persiflajului pentru a-i distruge simpatia.

Două categorii de persoane greșesc prin limbă și stil până la a-și lipsi scrierile de binefăcătoreea înrăurire; ce ar putea-o exercita prin fondul lor: acelea care nu cunosc îndeajuns limba română și acelea care cunosc prea mult, adică străinul în luptă cu dificultățile totdeauna mari ce îi le pune în cale orice limbă nouă până ce o stăpânești atât de bine în cât să-o poți mlădia fără a o forța ca să-ți redea în scris nuanțele cugetărei tale personale și Românul neaoș, Românul cel mai băstinaș căruia nimeni n'are dreptul să-i dea lecții de românește, care și a jucat un rol mare în cultura țarei, dar care, izolându-se de semenii săi fie în superioritatea sa fără seamăn, fie în cetățuia splendoarei trecutului său, socoate dela distanță să-i îndoale pe toți la fanteziile sale personale sau la coloritul locului unde s'a zăgăzuit și conservator la culme nu-și revarsă elocuența sa în albia pe unde curge gândirea obștească a poporului român. De multe ori purismul cel mai riguros este mai puțin național

decât graiul amestecat cu neologismele pe care firea limbei materne și le-a asimilat cu plăcere și pentru totdeauna.

Limba română în special, subjugată influenței slavone și celei grecești, a fost ținută multă vreme în acest jug nefiresc mai ales prin biserica ei închinată până deunăzi Bizanțului dar, îndată ce poporul român și-a cucerit independența, a început și graiul lui să respire mai liber și să lepede o mulțime din aceste cuvinte, adoptând pe de altă parte un număr mereu mai mare de cuvinte latine, însă nu luată direct din limba latină, nici după normele școlii latiniste, ci împrumutându-le dela surorile sale mai înaintate în cultură: Franța și Italia în proporția și după modalitatea potrivită geniului său. Azi încă limbajul vieții religioase lăuntrice îi lipsește în mare parte, nici limbajul filosofic nu este încă deplin format, mai cu seamă pentru acea parte a filosofiei, care a fost prea desprețuită până azi: *metafizica*. Aici neologismele vor trebui să apară în număr mare și scriitorul filosof trebuie să aibă cât se poate de fin simțul limbei sale pentru a le introduce sub forma cea mai viabilă.

Aceasta a fost tocmai unul din marile merite ale lui Titu Maiorescu. Cu siguranță că la mulți publiciști ardeleni nu găsești neologismele prozei lui Maiorescu, al cărui timbru de voce chiar la primul moment părea aproape străin și cu toate acestea până în ziua de azi „Logica” lui Titu Maiorescu, care în privința fondului abia ar putea fi manual de liceu, ca limbă și stil a rămas modelul clasic al cărții române de filosofie, pe lângă care pălește până și stilul filosofic atât de curgător și înflorit al unui Ion Petrovici. Dacă în loc de Logica lui, ar fi scris Titu Maiorescu măcar una din cărțile monumentale ca știință teologică de care se poate mândri cu toată dreptatea Blajul, cine poate calcula efectele spirituale binefăcătoare pentru toată suflarea românească ale unei asemenea cărți? În timp ce, de exemplu, teoriile etimologice ale lui Titu Maiorescu s’au impus tuturor pe vremea lui, iar azi deși învechite le citesc încă toți elevii de școală din cauza frumuseții limbei și a stilului în care au fost exprimate, minunatele pagini din Dogmatica Mitropolitului Suciu despre Divinitatea lui Isus Christos, despre Sfânta Treime, sau despre semnele adevăratei Sale Bisericii, modele

atât de elocuență religioasă cât și de logică și documentare cum nu s'a scriș până azi nici dincolo, nici dincoace de munți formează hrana sufletească aproape numai a teologilor academiilor unite când au să-și treacă examenele lor de dogmatică. N'ar forța ele toate barierele și n'ar figura ele în toate antologiile școlare de literatură română, dacă stilul lor l'ar egala pe al lui Maiorescu ?

Iată pentruce, ca să terminăm revenind la cartea D-lui Vidoni, suntem de părere că nu numai pentru publicarea volumelor de filosofie ce vor urma, dar și pentru o altă ediție a cărții publicate, autorul ar trebui prin colaborare cu un bun mânăitor al stilului filosofic românesc să alcătuiască o carte în care forma, dacă nu să sporească, în orice caz să nu știrbească nimic din valoarea atât de mare a fondului.

I. FROLLO.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Raymond Poincaré

Se pare că niciodată ca în ultimile zile nu s'a dovedit mai adevărată cuminența înțelepciunii cronicărești, turnată în admirabila expresie, de o veșnică actualitate: „*Nu sunt vremile subt cârma omului, ci bietul om subt vremi*“.

Este încă proaspăt potopul lacrimilor împrăștiat cu spontana prisosință a înfrigurărilor de inimi frânte de durere, peste sfârșitul tragic al celor doi eroi. Suntem copleșiți încă de împănjinirea chinuitoarelor clipe de consternare, care a zguduit spiritele lumii întregi. Precipitarea vertijinoasă a evenimentelor în aceste zile, a întrecut parcă țărta gândului de împăcare cu ceea ce destinul ne-a hărăzit. Soarta nemiloasă, îndeplinindu-și nestrămutatul curs, nu s'a mulțumit cu răpirea celor doi dârji ploneri ai culturii și progresului, ci a secerat încă pe unul din cei mai mari apostoli ai păcii, smulgând de pe firmamentul istoriei omenirii un luceafăr luminos. Luni, în 15 Oct. moartea rupe firul vieții celui mai reprezentativ fiu al Franței, al lui

Raymond Poincaré. — Destinul a voit ca existența celor doi slujitori credincioși ai surorii noastre, Barthou și Poincaré, să se împletească din aceleași fire de fapte, pe aceeași urzeală de gând, dar sfârșitul lor să se săvârșească sub zodii diferite. Unul s'a prăbușit năpraznic sub semnul sângelui, celalt s'a stins încet ca o flacără peste care a suflat duhul neândurător al țărănei.

Se cuvine ca astăzi, când încă un uriaș al muncii, un ilustru bărbat de stat, un devotat și statornic prieten al Românilor părăsește valea plângerilor acestei vieți, să luăm parte vie la doliul Franței, îndreptându-ne gândul, câteva momente, cu adâncă venerație spre viața și opera sa.

Aș vrea să schițez elementele covârșitoarei personalități, în care natura și-a intrupat calitățile exemplarelor alese, unice. Nu vreau izbuti să dau fidelă impresie a măreției acestei figuri. Vreau îndrăzni totuși să încerc, printr'o schițare a străfulgerărilor unei cariere glorioase, să vă trezesc în suflete licoana vieții bogate și a activității prodigioase a celui ce-a fost R. Poincaré.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Născut la 1860, a studiat dreptul, profesând apoi avocatura. În anii 1886—87 ajunge șef de cabinet al ministerului agriculturii. La 1887 este ales pentru întâia dată deputat în departamentul Meuse, fără să între înșă în vrun partid politic. Este reales la 1889 și 1893. Tot acest an este numit ministru al Instrucției publice în cabinetul Dupuy. În același minister, la 1894 ocupă postul de ministru de finanțe, iar dela 1895 din nou ministru al Instrucției publice în cabinetul Ribot. Este ales prim vice-președinte al Camerei deputaților și în 1903 membru al Senatului. Anul 1912 aduce ascensiunea hotărâtoare a lui Poincaré în timpul Războiului Balcanic, când i-se încredințează formarea unui cabinet, în care ia portofoliul externelor. — Poporul francez convins de zelul și abnegația străduințelor lui, îl alege președinte al Republicei, punându-și cu încredere nădejdea în vizonarul just al viitorului.

La 1914 arcurile care încercuiau ca într'o carapace relațiile de bună înțelegere dintre popoare, dar tot atunci forțau atmosfera de aparentă pace, încărcată cu otrava mocnitoarei

vraje, se încordau subit sălbatica svăcnire a tumultuoaselor energii naționale, ce și așteptau, cu abia stăvilită pornire, deslănțuirea. Ele plesniră și popoarele s'au ciocnit într'o încăerare, care a înscris în istoria lumii pagina celui mai crunt măcel; iar efectul a fost zguduirea din temelii a vieții neamurilor și radicala transformare a aspectului hărții țărilor participante, schimbare efectuată pe baza principiului naționalităților.

După o ucenicie lungă în domeniul unei politici desinteresate, în care vreme s'a dovedit un abil cunoscător al problemelor politice, un strălucit orator parlamentar și mai ales un specialist în chestiunile financiare, la această dată începe cu adevărat să-și dea roadele geniul politic al lui Poincaré. În timpul războiului el a desfășurat o întinsă activitate, făcând uriașe eforturi să asigure victoria Franței și a aliaților ei. El a dat rezistenței franceze impulsivitatea de neînfrântă energie ce avea să aducă după sine izbânda. Strateg priceput, ostaș neînfricoșat, pătrundea deseori până în tranșeele de pe linia întâia. — Când Austro-Ungaria vâna după o negociere de pace separată, Poincaré, cu mult tact politic și intransigență în respectarea angajamentelor luate față de aliați, s'a opus, fiind ferm convins că numai înfrângerea Germaniei ar putea aduce pace în condiții bune.

La sfârșitul războiului — ca și mai târziu — Poincaré ținea cu îndărătnicie la respectarea întocmai a prevederilor tratatului de pace și unei știrbiri, oricât de neînsemnate, îi prefera o retragere demnă. Nu putea tolera nici o schimbare care ar fi pricinuit sdruncinarea poziției Franței și ar fi slăbit așezământul păcii în Europa.

În 1922 însărcinat cu formarea guvernului, pornește o operă salvatoare de refacere financiară și economică în interior, iar în afară urmărește o politică hotărâtă. În 1926 a constituit al 4-lea cabinet din care făceau parte: Briand, Herriot, Barthou, Painlevé și Tardieu, așli politici franceze.

În 1929 trupul istovit al bătrânului înțelept se încovoiește sub greutatea uriașei munci, pe care a desfășurat-o cu neprețuită râvnă timp de 43 de ani. Se retrage din viața politică, interesându-se totuși fără întrerupere de mersul evenimentelor publice, până în ultima clipă a vieții.

În toată această vreme însă n'a militat numai ca un luptător în ogorul înfăptuirilor politice, ci și-a încoronat realizările prin studii de înaltă doctrină politică, publicate în coloanele revistei „*Revue des Deux-Mondes*“, în ziarul *Le „Matin“* și în „*L'Illustration*“, dovedindu-se un iscusit mânuitor al condeiului, un subtil teoretician, un spirit tăios și un stilist rafinat. La 1909, pe baza lucrării „*Idei contemporane*“, este primit membru al Academiei Franceze. — În anul 1924 smulgându-se din centrul frământărilor politice, se retrage, pentru puțină vreme, în lumea intimă a gândurilor și amintirilor isplitoare, dând la iveală valoroasa lucrare „*Originile războiului*“, iar la 1926, în 2 vol., opera intitulată „*In serviciul Franței*“, în care își deapănă firul întortochiat dar luminos al vieții lui, închinată națiunii. Aceste scrieri ni-l arată din nou un profund cunoscător al substratului marilor transformări sociale și politice, un migălos scrutător în domeniul cercetărilor istorice, istoric cu un riguros aparat științific, pentru care respectarea adevărului era un imperativ categoric.

Încă de tânăr, Poincaré a cunoscut țara și poporul nostru, aducându-i omagii ori câteori vorbea despre Români. De atunci el a urmărit cu interes și simpatie dezvoltarea și consolidarea țării noastre. În timpul războiului, la conferința de pace și după războiu, a continuat să rămână un tenace și călduros sprijinitor al intereselor noastre. Pentru această sinceră prietenie, națiunea română l-a cinstit cu titlul de Cetățean de onoare al României, iar după moarte îi va păstra, dealungul veacurilor, nestramutată recunoștință.

III.

Timp de o jumătate de veac, punându-și uimitoarea putere de muncă neprețată în slujba intereselor naționale și a menținerii păcii între popoare, dominând istoria politică a Franței 30 de ani, a binemeritat titlul de mare cetățean și patriot.

Minte luminată, spirit echilibrat, imaginație creatoare, inteligență scăpărătoare, Poincaré, și-a sfârșit viața printr'un act de înaltă semnificație morală: simțindu-și sfârșitul — grăbit parcă de desnodământul tragic al celor doi eroi, — și convins de unica ființă a sbuciumului nostru terestru, viața de dincolo de

mormânt, și-a ușorat sufletul într'o creștinească mărturisire și s'a împărtășit, limpezindu-și conștiința, cu sfânta taină a cuminecăturii. Astfel și-a încununat activitatea printr'un gest de profundă demnitate omenească, împodobindu-și măreția figurii cu aureola binecăvântării cerești.

Exemplul strălucit al vieții lui Poincaré să ne fie o continuă râvnă spre mai bine, spre mai frumos. Să sădim în sufletul nostru imaginea acestei vieți de sacrificiu și atunci amintirea lui va rămâne neștearsă.

Ultim cuvânt pentru sufletul celui dispărut, astăzi când, în mireasma cădelnițării fumului de tămâie și în murmurul tainic al mulțimii îndurerate, de pe mil de altare se înalță rugăciuni fierbinți spre ceruri, implorăm și noi mila lui Dumnezeu, rugându-l să-i așeze sufletul unde dreptii se odihnesc. Cerem tot atunci dela Atotputernicul ca în locul devotatului fiu și al dârzului slujbaş pe care-l pierde îndolată noastră soră, să-i hărăzească bărbați demni de astfel de înaintași, pentru a păstra și pe mai departe, cu mândrie, făclia culturii și a civilizației în Occidentul Europei.

Beiuș, la 20 Octombrie 1934.

LAURENȚIU F. NEMEȘ.

Confareatio în ritualul nunții la Români

Mă închin la ce s'or fi ostentând atâta învățații din Ungaria să tăgăduiască Românilor, romana lor origine. Și mă mir nevole mare, că oamenii politici serioși slelesc visteria Ungariei, tipărind și împărțind de pomană — pe toată fața pământului — scrisul acestor preinși istorici. Cum de nu pricep ei, că chiar dacă Românii ar fi de origină harapi din Africa și s'ar fi instalat pe pământul dintre Tisa, Nistru și Dunăre numai de o jumătate de secol, o mie de ani în urma Ungurilor; întrucât în acest teritoriu ei formează azi majoritatea locuitorilor, nu poate

nimeni să le conteste dreptul de a-l stăpâni. Că prin urmare, nu e putere omenească pe lume în stare de a reduce cu un milimetru măcar hotarele României Mari.

De granițele stabilite prin tratatele dela Paris, Românii sunt stăpâni după dreptul natural, ba chiar după dreptul divin. Înmulțindu-i Dumnezeu în așa fel încât să formeze 75 % din populația țării acestela, însuși Dumnezeu le a dat stăpânirea ei. Așa fiind de prisos este a mai discuta de când trăiesc Românii în Dacia și de ce origină sunt ei, cu atât mai de prisos cu cât este absolut cu neputință a se tăgădui că ei sunt locuitorii cei mai vechi ai țării cucerite de Traian și că sunt un popor neolatin.

Fiindcă însă se încearcă tăgăduirea acestui adevăr cu neputință de tăgăduit, firesc este ca toți cărturarilor noștri să lucreze spre a pune cu totul pe labe, pe cei ce bătându-și joc de sfântul adevăr, nădăjduiesc că pot câștiga altceva decât disqualificarea lor. Fiecare om e dator să-și apere moșia moștenită din moși strămoși și să o revendice dela ce cei au răpit-o. Ori carele e îndrituit să combată pe cei ce-i contestă genealogia legală, pe părinții și străbunii lui adevărați. Numai așa se explică de ce istoricii și toți oamenii de știință români, Iau condeiul de desvăluiesc mistificările cu care revizionistii de peste Tisa, au înpuiat urechile celor de care își închipuiesc că-i pot induce în eroare.

În acelaș scop, voiesc să aduc un argument mai mult în favorul originii romane a Poporului Român. Un argument care a fost trecut cu vederea, deși este tot atât de puternic cât și latinitatea limbei române, dacă nu chiar mai puternic și mai hotărâtor.

La câte nunți am asistat în România Veche, fie în orașe fie la țară, întotdeauna preotul da mirilor la cununie, să bea dintr'un sigur păhar cu vin și să guste dintr'un pișcot. Pe masă în mijlocul bisericei, alături de cununii se pune lângă sf. Evanghelie și pe tavă de argint, un păhar cu vin și un pișcot. Foarte m'am minunat prin urmare când, în 1898, la o nuntă săvârșită în biserica sârbească din Viena, am văzut că mirilor nu li da decât să guste dintr'un păhar cu vin. Mi s'a spus atunci, că la Sârbi nu este cunoscut obiceiul de a se da mirilor să guste din pișcot. Mai târziu am aflat că ritul aceasta tot atât de necunoscut este tuturor celorlalți slavobizantini. Acum de curând am constat, că acest rit pur românesc există și în bisericile româ-

nești unite și neunite din țările realipite în 1918. Am aflat că prin unele biserici din sate, să dă mirilor să guste numai dintr'o turtă de făină și cu miere. Pare că în satele unde a pătruns obiceiul de a li se da vin, a cam dispărut acest rit. Ori cum el există încă în nenumărate parohii și este, cum se vede, un rit caracteristic al Bisericii Românești. De unde isvorește el; este întrebarea ce mi-am pus.

Spre a răspunde la astă chestiune, trebuie să ne reamintim că în vechiul drept roman, trei erau formele căsătoriei legitime: *confareatio, justae nuntiae și connubium*.

Confareatio, este forma cea mai veche a căsătoriei romane, forma ei religioasă. Celelalte două erau simple căsătorii civile. *Confareatio*, consista din acea că mirii se prezentau sacerdotului, care le da să guste dintr'o prăjitură făcută din făină curată și cu miere. Adică tocmai ceea ce găsim în ritualul cununiei creștine, dela Români.

Mi se pare deci neîndolos că ritul acesta, nu este decât vechea *confareatio* a Romanilor. Formă de căsătorie Religioasă pe care numai ei au păstrat-o și au introdus-o în Biserica Creștină. Interesant că deși Românii, bisericeste, au trecut sub diferite jurisdicțiuni a Salonicului de rit oriental dar depinzând direct de Roma mai întâiu, apoi a Ohridei și în sfârșit sub a Constantinopolei, neconținut au păstrat în ritul lor *confareatio*. Au admis să li-se schimbe Liturghia lui Sf. Vasile cel Mare, în care slujise Sf. Ioan Hrisostom; au primit să li-se impună în biserică limba paleoslavă și cea elină; dar n'au renunțat la *confareatio*. Ce dovadă mai covârșitoare, că ei se simțiau legați de riturile Romei Creștine; că sunt descendenți de ai vechilor Romani?

De astfel nu este acesta singurul rit roman și păgân, pe care Românii-l păstrează în amintirea strămoșilor lor. Arheologii cari s'au ocupat de riturile funerare dela Pompei, pomenesc de obiceiul de a se stropi mormântul pompeinilor cu vin și cu unt de lemn, adică așa cum fac până în ziua de azi și popii românești la înmormântări și parastase.

Această îndârjită conservare a riturilor păgâne romane, adoptându-le ritualului creștin, vorbește mai elocvinte decât orice în favorul originii romane a Românilor. Și păstrarea *confareatioi* romane, mai cu osebire. De acea am socotit de folos, a pune în evidență aceasta.

M. THEODORIAN CARADA

Fragment din piesa inedită, în III acte :

Să uităm trecutul

de: R. MUNTEANU ¹⁾

PERSOANELE :

Bela Şovary , proprietar	49 ani
Margareta Şovary , soŃla lui	43 „
Melania „ fiica lor	22 „
Zoltan Várady , mare proprietar	53 „
Ştefan Crişanu , judecător	27 „

Se petrece la câţiva ani după marele războiu.

ACTUL II.

Terasa conacului familiei Şovary, situat într'o comună din regiunea Clujului. La mijloc întrarea terasei, lăsând să se vadă o mică parte din parc. La dreapta uşă, ce dă în corpul conacului. O masă, scaune împletite în juru-i. MăsuŃe şi policioare cu vase cu flori. ViŃă de vie împrejmuşeşte terasa. Un an dela actul I. O după amiază de Iulie, orele cinci. Pe masa aşternută farfurie cu prăjituri, sticlă de vin, pahare, şervete. În apropierea mesei Şovary, Várady, Margareta şi Melania şed. — Crişanu, din stânga, apare la întrarea terasei. Urcă puŃin şi bate cu dosul degetului în stâlpul dela întrare; repetând semnul societatea îl observă.

SCENA VI.

Crişanu. (*În capul gol, aceleaşi haine de culoare închisă; sub braŃ ţine o geantă de piele. Tot timpul cât petrece pe terasă, priveşte drept înainte, sau în pământ, neîndrăsnind să privească pe nimenea în faŃă. Rămânând pe loc.*) — Bucuroşi de oaspeŃi?

Melania. (*Se ridică, se apropie de întrarea terasei, vădit animată*) PoŃteşte, d-le Crişanu. (*Crişanu salută închinându-se; urcă timid*) D-ta ne cauzezi o adevărată surprindere. (*Şovary, Várady şi Margareta se ridică.*)

Crişanu. (*Precedat de Melania se apropie de masă, se închină reverenŃios în faŃa Margaretei, salută tot astfel pe bărbaŃi.*) Mergeam la gară şi am văzut staŃionând automobilul d-lui

¹⁾ Reamintim cititorilor noştri că colaboratorul nostru R. Munteanu a publicat deja interesanta comedie „Gloria“ — Sibiu.

baron Várady. (*Către Margareta*) Am crezut că e o dupăamiază de primire și mi-am luat îndrăzneala să întru la dv. pe câteva minute.

Margareta. (*Oferindu-i scaun alături de Melania.*) Ședeți d-le judecător. (*Toți șed.*)

Várady. (*Bănuitor.*) Cu ce scop ați venit pe-aici, prin comună, d-le Crișanu?

Crișanu. — În calitate oficioasă. S'au făcut plângeri în legătură cu reforma agrară. Am fost delegat să fac cercetări împreună cu colegul Popescu.

Melania. (*Se ridică, luându-i geanta de sub braț.*) Îmi dați voie, d-le judecător?

Crișanu. (*Ridicându-se un moment.*) Mă rog.

Melania. (*Punând geanta pe o masă de flori.*) De când petreceți în comună, d-le judecător?

Crișanu. Nu așa de mult; de miercuri.

Melania. (*Șade. Cu o nuanță de reproș.*) Azi e sâmbătă; adecă sunteți pe aici de patru zile și abia acum v'ați adus aminte de noi, de familia Șovary. Ați uitat că stăm în acest sat?

Crișanu. Nu știam când aveți ziua de primire și eram și foarte ocupat.

Margareta. La țară nu ținem cont de etichetă în măsura așa mare.

Crișanu. (*Încurajat. Ridicându-se un moment.*) Vă sunt îndatorat, d-na baroneasă e foarte gentilă. (*Privind-o.*) Dv. nu v'ați schimbat de loc în curs de un an. Arătați foarte bine. Totuși găsesc o mică schimbare, dacă nu mă înșel.

Margareta. Sunt curioasă s'o știu.

Crișanu. Părul... îmi pare presărat cu fire de argint.

Margareta. D-l Crișanu are dreptate. Dar soțul meu?

Crișanu. (*Aruncând o privire scurtă asupra lui Șovary.*) D-l Șovary încă s'a schimbat; e prea serios, însă nu este așa sumbru...

Șovary. Ca un urs.

Crișanu. (*Privește întâmplător spre farfuria cu prăjituri.*) Ca un profesor nervos, cu elevi neastâmpărați. S'a mai înseninat.

Șovary. D-l judecător încă s'a schimbat. E mai slab.. Unde luați masa aici în sat?

Crișanu. La cârciumă și ne-am adus și merinde.

Várady. Am crezut că ați fost bolnav.

Crișanu. (*Către Várady.*) Sunt destul de sănătos, d-le baron, dar dela o vreme veghez prea mult.

Várady. Din ce pricină.

Crișanu. Sufer de insomnie, mai ales de când au dat căldurile.

Margareta. (*Punându-i în față farfurie și șervet*) D-le judecător, vă rog să luați prăjitură.

Crișanu. (*Ridicându-se un moment.*) Mulțumesc, d-nă baroneasă. Am luat masa numai adineaori.

Melania. (*Se ridică. Oferindu-i farfuria cu prăjituri.*) Să nu refuzați, vă rog. E prăjitura dv. favorită.

Crișanu. Cunosc calitatea preparatelor dv., doar d-na baroneasă a absolvat școala de menaj din Viena. (*Ia o prăjitură.*) D-șoară Melania, vă rog să fiți așa de bună să-mi țineți tovărășie. Pofțiți și d-voastră o prăjitură.

Șovary. (*Pierde din rigiditate, atras de animația spontană a Melaniei.*) Melania a luat masa numai de vreun sfert de ceas, împreună cu noi. Cluj / Central University Library Cluj

Margareta. Da, așa este, d-le judecător.

Melania. Regret, d-le Crișanu, că nu pot împlini dorința.

Crișanu. (*Oferindu-i farfuria cu prăjituri, fără a ridica privirea.*) Vă rog să nu refuzați.

Șovary. (*Urmărește scena încordat.*) Observ că d-l judecător nu ne crede.

Várady. E obișnuit cu dovezi „negru pe alb“.

Margareta. Vă rog d-le Crișanu, să nu insistați.

Melania. (*Ia o prăjitură.*) Eu nu refuz. (*Mănâncă în silă, uneori închide ochii, forțându-se să înghiță.*)

Crișanu. (*Mănâncă. Adresându-se lui Șovary.*) D-șoara nu e consumătoare modestă. Eu nu eram în stare să țin pas cu d-șoara Melania. (*Se întoarce spre Melania, tresare atins de înfățișarea palidă, slabă, suferindă a Melaniei; lasă prăjitura pe farfurie. Melania apleacă bărbia spre piept, evitând să fie observată.*) D-șoara Melania încă îmi pare puțin schimbată.

Șovary. (*Mirat.*) Cum așa, d-le judecător?

Crișanu. E... cum să spun... mai sveltă decât mai de mult.

Margăreta. Da ... se poate ... să fie ceva mai sveltă.

Crișanu. Cunosc eu cauza acestor schimbări la domnișoarele de astăzi.

Várady. (*Intervine, ironic.*) D-l judecător știe multe, nu de geaba se ocupă zilnic cu paragrafii. (*Margareta și Melania dau semne de neliniște.*)

Șovary. Adică, vă rog, ce știți dv.?

Crișanu. D-șoara urmează cură de slăbire, care așa se vede, e acum la modă.

Várady. D-voastră, d-le judecător, le ghiciți pe toate. Aveți un spirit de observație foarte bun.

Crișanu. Am ca exemplu pe d-șoarele Gal. Ce nu fac pentru a-și păstra silueta. Dimineța abia gustă ceva, puțin ceai cu pâine specială. La amiazi consumă legume, foarte puțin carne, prăjituri în măsură mică, alcool de loc. În sfârșit nu știu cu ce trăiesc.

Melania. Totuși eu am consumat porția mea și dv. ați rămas în urmă.

Crișanu. Am știut, că nu voi putea să țin pas cu d-voastră.

Șovary. (*Către Várady.*) Aceasta a fost interesant.

Crișanu. (*Mai animat.*) Ce mă privește, dacă aș fi în locul părinților, n'aș îngădui un astfel de regim. Drept spunând, eu socotesc dieta aceasta o purcedere împotriva naturii.

Șovary. Se vede, că moda e mai tare decât natura și părinții.

Crișanu. Eu cred că nu trebuie urmată prea de aproape, căci poate duce la urmări regretabile. (*Pauză scurtă. Revenind se adresează doamnelor.*) Cer iertare, dacă mi-am permis să-mi arăt părerea pe tărâmul modei, într'un chip, poate prea cutezător.

Șovary. (*Cu anume intenție umple paharul cu vin pentru Crișanu.*) Poftește d-le judecător.

Crișanu. (*Ridicându-se un moment*) Mulțumesc d-le Șovary, nu obișnuesc, știți, pentru insomnie.

Șovary. Chiar pentru aceea trebuie gustat. E un minunat remediu împotriva insomniei, pe cinstea mea. Vă rog să înceroați.

Crișanu. (*Umple un pahar și ofere Melaniei.*) Vă rog să binevoiți a-mi ținea tovărășie.

Șovary. Melania nu obișnuște alcool.

Margăreta. Vă rog, d-le judecător, să nu insistați,

Melania. Regret, că nu vă pot împlini dorința.

Crișanu. (*Stăruind.*) Acesta e un remediu în potriiva insomniei, așa spune dl. casei. Dv. nu suferiți de insomnie, totuși e bun ca preventiv.

Várady. Dl Crișanu a umplut paharul prea tare, probabil din greșeală.

Crișanu. Sunt lipsit de îndemânare, dar voi repara eroarea; schimbăm paharele. (*Îi ofere paharul.*)

Melania. (*Apărându-și paharul.*) Tocmai pentru aceea nu.

Șovary. (*Înviorat.*) Domnii mei, să încălzește vinul în pahare.

Crișanu. (*Timid.*) În sănătatea dv. (*Gustă puțin, înghite în silă. Melania se forțează să bea cât mai mult, închide ochii, etc.; Șovary înalță capul și mâna, involuntar, părând cu acest gest să ajute Melaniei.*)

Várady. (*Către Șovary.*) Strașnici băutori.

Crișanu. (*Punând paharul pe masă.*) D-l Șovary are dreptate. Vinul acesta e foarte bun; așa ceva încă n'am mai băut. (*Melania pune paharul pe masă.*)

Șovary. Melania te-a întrecut. Ce zici d-le judecător.

Crișanu. (*Uitându-se la paharul Melaniei.*) Am știut că nu voi putea ține pas cu d-șoara Melania.

Margareta. Aceasta a fost interesant.

Șovary. Cunoști acest vin d-l Crișanu?

Crișanu. Nu sunt cunoscător. Trebuie să fie o specialitate.

Șovary. E Tokay; Tokay vechiu.

Crișanu. A... da... Tokay, din regiunea Balatonului.

Melania. (*Înviorată.*) Tokay lângă Balaton!

Várady. (*Vesel.*) Cum v'a venit aminte Balatonul?

Crișanu. (*Incurcat*) Am crezut, că e produs pro... în sfârșit trebuie să recunosc, că în materie de geografie, n'am fost prea tare niciodată și am călătorit foarte puțin.

Várady. Pe unde ați umblat?

Crișanu. Prin Galiția, am trecut prin Austria, puțin prin Italia, până la Piave.

Várady. Frumoasă călătorie... mică.

Crișanu. Dus și întors, firește „totdeauna gratuit“ (*Pauză*)

scurtă.) Pe timpul acela, nu tăgăduesc, aş fi primit cu plăcere o sticlă de Tokay.

Şovary. Nici acum nu e de dispreţuit, să mă crezi, d-le Crişanu. (*Face semn de îndemn lui Várady.*)

Várady. Bela, haid' să pariem. Eu zic, că d-l judecător va goli paharul întâi.

Şovary. Eu susţin că Melania.

Várady. Pe două sticle de şampanie.

Şovary. Primesc.

Várady. D-le judecător, vă rog să nu mă lăsaţi în pană. Mă cred în dv.

Şovary. Melanio, să nu mă laşi să pierd. D-l Crişanu nu e antrenat.

Várady. E timpul să începem.

Şovary. Vinul are să fiarbă în pahare.

Crişanu. (*Timid.*) În sănătatea dv.

(*Ambii beau în silă. Şovary ridică mâna, etc. Melania goleşte paharul, al lui Crişanu mai conţine un rest de vin.*)

Şovary. (*Vesel.*) Melania a câştigat pariul.

Várady. Se poate D-le Crişanu ?

Crişanu. Am ştiut, că nu voi putea ţine pas cu d-şoara Melania.

Margareta. Aceasta a fost interesant. (*Pauză scurtă.*)

Crişanu. (*Cu destindere.*) Ce timp frumos! În anii din urmă nu-mi aduc aminte să fi fost o zi atât de frumoasă ca cea de astăzi. Soarele a atins un record de strălucire. Temperatura e în continuă creştere. (*Şovary priveşte cu înţeles spre Várady.*)

Várady. Adevărat, d-le judecător, astăzi e foarte cald. (*Către Melania.*) Scumpă d-şoară, te rog dispune pentru un pahar de apă rece pentru mine.

Melania. (*Ridicându-se.*) Da, nene Várady. (*Melania iese în dreapta.*)

(Sfârşitul în N-rul viitor)

*Vespele, miere după ce nu face,
Sare şi te impunge cu ace.*

Creștinismul și munca.

Munca poate să fie privită sub diferite aspecte. Din punct de vedere al Economiei politice, ea este activitatea conștientă a omului pentru a produce ceva util. Din definiția aceasta rezultă că numai omul e capabil la muncă economică. Tot din definiția aceasta vedem importanța muncii nu numai ca factor productiv, ci și ca factor moral și cultural. Din cece ne dă natura fără muncă nu poate trăi nici cel mai primitiv om; cu atât mai puțin poate să-și satisfacă necesitățile culturale omul cult și civilizat.

Sub alt aspect privită, munca este pedeapsa păcatului; primită aceasta pedeapsă voluntar și meritată pentru păcate, i-se dă o valoare morală și ea devine baza moralității creștine.

Munca o putem împărți în mai multe categorii, din diferite puncte de vedere. Astfel avem muncă productivă și stearpă, după cum munca de fapt a produs ceva, ori că a rămas fără să producă ceva. E munca liberă și forțată, munca celor liberi și munca sclavilor de odinioară și a condamnaților de azi. Mai e muncă intelectuală, ori spirituală și cea fizică ori trupească. Putem distinge încă muncă după vârstă, muncă de bărbat, de femei, de copii, apoi muncă normală, supra normală când cineva muncește mai mult decât e normal, etc.

Munca, privită din punct de vedere al Moralei creștine, este activitatea omului nu pentru a câștiga bogății ci pentru a-și dezvolta personalitatea. De aci urmează cele 3 feluri de munci: munca corporală care desvoaltă și întărește organele și trupul, munca spirituală care desvoaltă și îmbogățește sufletul și munca Spiritului Divin, prin grația sfințitoare care activează cu sufletul și în suflet și-l duce pe om pe calea perfecțiunii creștine până la scopul ultim: până la Dumnezeu.

În societatea modernă materialistă, munca nu e privită decât, sau ca un mijloc de a se îmbogăți, sau ca o necesitate dură, pe care trebuie s'o facem pentru ca să putem trăi. Munca însă privită în lumina creștinismului are ceva mai mult,

mai nobil. E adevărat că în muncă totdeauna rămâne urma amară a păcatului lui Adam: „Cu muncă grea vei scoate hrana din el (pământ) în toate zilele vieții tale, spini și pălămidă îți va da și vei mânca ierburile câmpiilor. Și cu sudoarea feței tale îți vei mânca pâinea până ce te vei întoarce în pământul din care ești luat”. (Cartea „Facerei” III, 17, 18),“.

Munca este deci o urmare, o pedeapsă a păcatului, dar creștinismul care a restaurat omul căzut și prin jertfa nemărginită a crucii a satisfăcut Dumnezeuirea, a schimbat și pedeapsa și muncii i-a dat un rost nou, un rost nobil.

Astfel creștinul adevărat trebuie să fie fericit dacă poate suferi atât pentru păcatele sale personale cât și pentru păcatul lui Adam pe care noi cu toții l-am comis în fapta lui Adam. Nu ne dăm noi îndeajuns seamă ce mare schimbare a făcut creștinismul în natura noastră stricată în urma păcatului. Și pentru aceasta se spune cu drept cuvânt despre păcatul lui Adam „felix culpa”. Fericit cel ce primește pedeapsa cu seninătatea și supunere nu numai ca pedepsele păcatelor personale, ci a celui original. Și una dintre pedepse pentru păcatul lui Adam e și munca.

Dar creștinismul a îndulcit pedeapsa, astfel și pedeapsa muncii. Munca mai are un rost cu mult mai adânc.

Omul nu este o ființă isprăvită, neschimbată. Nici cel mai perfect om, nici cel mai mare sfânt nu poate spune că nu mai are nimic de perfecționat. Sufletul nostru se aseamănă unei câmpii, pline de bogății ascunse pe care trebuie s'o lucrăm, s'o cultivăm cu muncă. Căci de n'o cultivăm, vor crește poate și plante de folos, dar vor crește mai ales ierburi și buruiene nefolositoare. Să facem comparație între o holdă rațional lucrată și una lăsată pe forțele naturii, fără să se amestece omul. O astfel de deosebire este între un om obișnuit cu muncă sistematică și unul care se lasă pe voia momentului ori a naturii. Bogățiile sufletești nu pot fi descoperite decât prin muncă.

Fără muncă trupul se moleșește, sufletul tinde spre vijii, omul încetează de a fi om. Munca dă omului un caracter de nobleță și de grandoare și deși în urma păcatului către acestea

se adauge oboseala și încă o notă de durere, dar tot nu schimbă acel efect admirabil asupra omului care e izvorul fericirii veșnice, căci ferește de păcat și e și a celei temporale căci ne dă mijloace pentru traiu. Munca e pentru cei buni și curați un mijloc de înaintare în bine, pentru cei păcătoși un mijloc de ispășire și de purificare morală.

Se știe că în religiile păgâne lipsesc aceste note ale muncii, acolo munca e privită numai ca pedeapsă și e disprețuită.

Exemplul admirabil al Mântuitorului nostru a învățat pe oameni că munca e nobilă și e un mijloc de înălțare morală.

Știm că El până la vârsta de 30 ani a lucrat în atelierul umil de tâmplar din Nazaret, bine cuvântând și sfințind astfel în special munca fizică. Dar exemplul Său binecuvântă și sfințește și munca intelectuală: predicile, meditațiile, rugăciunile Lui sunt fără număr.

Marele papă Leon al XIII-lea aplicând aceste principii mari la timpurile noastre moderne spune în enciclica „Rerum Novarum“: „Munca corporală, după mărturia rațiunii și a filosofiei creștine, departe să fie rușine, face onoare omului. Rușinos este numai a se folosi de oameni ca de niște instrumente de puțin preț la îmbogățire“.

Dar ca să nu creadă cineva că numai munca fizică e de prețuit, iată ce spune în aceeaș Enciclică: „Vor fi totdeauna între oameni inegalități sociale, fără de care nu putem concepe o societate și nici nu poate exista nici o societate. E nevoie de oameni cari guvernează, cari să facă legi, cari să apere dreptatea, etc. Acești oameni trebuie să aibă precădere față de ceilalți căci ei apără direct binele comun“.

Economia politică are dreptul de a privi munca din punct de vedere material dar n'are dreptul de a nesocoti valoarea mai înaltă a muncii.

În societatea modernă stăpânește diviziunea muncii. Astfel într'o fabrică modernă munca ce produce o haină bărbătească se împarte în 15, 20 sau chiar 25 de operații distincte pe care muncă o execută tot atâtea grupuri de muncitori, cari nu lucră niciodată altceva decât specialitatea lor.

Se pune întrebarea că într'o societate e bine să fie munca divizată și că oare munca trebuie să fie liberă ori organizată. Iată punctul cardinal, idea fundamentală în jurul căreia s'au dat toate luptele despre problema muncii în sec. XIX. Liberalismul a susținut că libertatea absolută a muncii este regimul ideal pentru dezvoltarea bogăției universale. Liberalii spuneau că autoritatea publică n'are nimic într'o afacere care e pur individuală. Autoritatea socială n'are dreptul după părerea lor — a aranja, a organiza munca după unele norme, căci orice organizare autoritară a muncii duce la Socialism și la Colectivism.

Biserica a judecat și a condamnat totdeauna această tendință de socializare și de comunizare a muncii, dar și rezultatele acestui sistem au arătat îndeajuns că nu e în conformitate cu natura omului și nu promovează inițiativa proprie, fără de care nu e progres. După învățătura Bisericii, munca rămâne o afacere privată dar trebuie să se supună unor reguli, cari asigură dreptatea și care protejează pe cei mai slabi. Statul are rolul principal de a apăra proprietatea și libertatea. Nu-i adevărat că individul e tot și statul e numai o asociație liberă a indivizilor, precum nu-i adevărat nici extremitatea cealaltă că statul e tot și individul n'are nici o rațiune de a fi decât în vederea colectivității, a statului.

Adevăr este că statul e o societate naturală și necesară după cum spune papa Leon XIII. Statul are un scop de realizat, o misiune de împlinit. Binele ce urmărește statul nu e binele particular ci binele public. Bine zice savantul păr. Kathrein „Scopul statului nu e ca să facă fericiri pe toți cetățenii săi într'un mod direct și imediat: fiecare cetățean e autorul fericirii sale proprii. Statul e dator să creeze o situațiune socială în care fiecare membru să aibă libertate și posibilitatea de a-și procura prin muncă cele necesare temporale.

În direcțiunea aceasta de gândire au pornit cele mai multe state, adoptând principiile creștinești nu pentru interese mai superioare spirituale ci numai ca pe niște principii sănătoase.

de prof. NIC. FĂNTĂNAR.

Tragedia mexicană

Se împlinesc zece ani de când a izbucnit persecuția înfiorătoare contra catolicilor din Mexico. Timp de zece ani, guvernele francmasoane cari s'au perândat pe la cârma Mexicoului, n'au încetat să jupuiască, să îngroape sau să ardă de vii, preoți, mirenii, tineri, bătrâni, bărbați și femei. Au necinstit sfintele altare, au schimbat bisericile în cârciume, teatre și alte localuri de petreceri profane, au răpit averile bisericesti: au făcut tot cece poate iscodi o minte bolnavă. Și ca o serbare a celor zece ani de ispravă satanică, guvernul actual a votat o lege care interzice oricărui episcop, preot sau călugăr catolic de a mai trăi pe pământ mexican!

Ceece este mai dureros, e că toate aceste fărădelegi și barbarii se săvârșesc sub ochii unor națiuni civilizate cari numai de pace vorbesc, dar, cari, se pare, că numai pace nu doresc, căci altfel cum s'ar explica mutismul lor la strigătul de durere a unui popor de 15 milioane suflete. Un singur glas s'a ridicat în favorul martirizaților din Mexico, și acela a fost glasul de durere al Părintelui Creștinității secundat de întreg episcopatul, de presa și asociațiunile religioase catolice. Este o „Societatea Națiunilor“, sunt atâtea ligi cari se pretind că apără drepturile omului. Aceste n'aud nimic, și cum să audă niște glasuri cari nu vin nici dela jidani, nici dela francmasoni, ci dela niște catolici martirizați pur și simplu.

Ca să-și poată face cetitorii nostri o idee, fie cât de sumară, despre suferințele fraților nostri din Mexico, le-aș recomanda admirabila carte a Păr. Bessières: „*Le Mexique Martyr*“ (Maison de la Bonne Presse, 5. Rue Bayard, Paris).

Din această carte scrisă cu mult talent și cu multă obiectivitate vor putea înțelege că persecuția mexicană a fost pusă la cale și dusă la îndeplinire de iudeo-masonerie care urmărește descreștinizarea Americii Centrale și a celei de Sud, și prin descreștinizare desromanizarea lor, că iudeo-masoneria a fost ajutată în opera ei satanică de diferitele secte protestante nord-americane. — Li-se va pune apoi sub ochi un întreg film cu martiri. Extrag câteva icoane:

La începutul luni Maiu 1926, șaptesprezece preoți sunt scoși din temnița dela *Santiago*, duși la cimitir și executați pe marginea unui mormânt comun. Șeful pelotonului obligă groparul ca să-i îngroape pe toți, chiar și pe cei cari n'au murit. Spectacolul este așa de înfiorător încât groparul înnebunește pe loc.

La *Zacatecas* (Febr. 1927) un grup de soldați se aruncă asupra preotului *Correa* care ducea sf. Cuminecătură unui muribund, voind să-i răpească „Sfintele Sfinților“. Păr. *Correa* se retrage puțin înapoi, înghite repede Sf. Cuminecătură ca să nu poată fi profanată și apoi zice soldaților: „Pe mine mă puteți omori, dar nu voi permite niciodată ca să vă bateți joc de Sf. Cuminecătură“. Infuriați, soldații prind preotul, îl batjocoresc în fel și formă și-l duc legat la pușcărie. Ajunși la pușcărie, generalul *Ortiz*, poruncește preotului: — Hai, pleacă de spovedește pe nemernicii aceia din temniță, cari vor fi împușcați peste câteva clipe, și pe urmă vom vedea ce vom face cu tine!

Păr. *Correa* intră la cei din temniță, îi spovedește și-i încurajează.

— Hai, Bacum! spuneți ce Uți-au și descoperit în spovedanie, strigă generalul.

— Niciodată!

— Cum? Voiu ordona ca să-te împuște...

— Puteți, dar D-Voastră ignorați că trebuie să păstrez secretul mărturisirii.

Generalul ordonă ca preotul să fie împușcat, ceea ce s'a și săvârșit în dimineața zilei de 6 Febr. 1927.

Păr. octogenar *Ramon Adam* e ucis împreună cu alți doi preoți pentru că au îndrăsnit să slujească Sf. Liturgie. Tot atunci sunt uciși și zece civili cari au asistat la Sf. Liturgie și s'au cuminecat.

Pe Păr. *Ariola din Tamasula* îl surprinde poliția împărtășind niște credincioși. Drept pedeapsă, îi tae mâinile. Moare după trei zile de chinuri groasnice.

Păr. *Aguilar* e ars de viu în ornatele bisericești la *Ejutla* iar Păr. *Vera* împușcat, pentru că au liturghisit. Iată așa au murit peste trei sute de preoți catolici în persecuție mexicană. Numărul mirenilor martiri se cifrează la câteva zeci de mii: printre ei af-

lăm medici și advocați celebri, ofițeri, funcționari, țărani, etc. etc. Este mișcător martiriul unui țaran cu numele *Padilla* și a unui băiat de 12 ani.

Țăranul *Padilla* e bătut până la sânge pentru că practica religia. Apoi un soldat îi tae cu un firez mâna, nasul, obrajii și urechile, silindu-l să strige la fiecare chin: *Viva Calles* (președ. republicei)! Dar *Padilla* striga: *Viva Christo-Rey* (Trăiască Christos-Regele). În fine, îl silesc să calce pe jăratec.

— Vei trece prin foc! îi poruncesc soldații.

— Fiindcă am onoarea aleasă să sufer pentru Christos, focul nu mă sperie. „Și dacă va fi de lipsă îl voi stinge cu sângele meu“.

În ziua de 6 Febr. 1928, e prins și întemnițat micul *Sanchez del Rio*. E condamnat și el la moarte pentru că a mărturisit pe Isus-Christos. Iată ce scrie acest martir tiner, unei rudeni cu câteva ore înainte de a fi martirizat.

„Dragă Tușică, sunt condamnat la moarte; la ora 8 1/2 va veni momentul atât de dorit... N'am curajul să scriu mamei. Scrie-i D-Ta Trăiască Christos! El să domnească, El să poruncească! Trăiască Christos-Regele și Doamna Noastră de *Guadalupe*! — *Iosif Sanchez del Rio*, care moare pentru credința sa.... Adio! Și de fapt în seara aceleași zile, micul *Sanchez* se rostogoli sub lovitura călăului“. — Și filmul continuă...

Autorul ne dă apoi un bilanț al bolșevismului mexican: faliment economic, social, pedagogic, etc. Cartea are la urmă și traducerea franceză a strigătului de durere al Părintelui Creștinătății, enciclica papală „*Iniquis afflictisque*“, precum și Pastorală episcopatului catolic din Statele-Unite Nord-Americane, scrise în favorul celor martirizați.

Cauza catolicilor din Mexico, nu este numai cauza lor. E cauza tuturor acelor care au opus și vreau să opună un ideal de viață tuturor barbariilor și fărâdelegilor. E cauza civilizației, cauza omenirii, cauza catolicismului, cauza noastră a tuturor. Ea nu ne poate lăsa nepăsători. Ea trebuie să ne îndemne ca să servim cu mai multă demnitate și cu mai multă ardoare pe Isus Christos și Biserica sa. Ea ne cere rugăciuni fierbinți, ca bunul Dumnezeu să mângăie pe frații noștri care suferă în Mexico și să-i întărească

în hotărîrea lor de a-și apăra până'n sfârșit dreptul lor de a-se închina lui Isus Christos.

Celor cari persecută Biserica Catolică le spun cu *Sf. Ilarie*: „e ceva propriu Bisericii de a învinge când este persecutată“. Iar celor cari nutresc gândul satanic de a o nimici, le răspund cu nemuritorul episcop francez, *Mgr. Freppel*: „cel care s'ar complăce într'un astfel de vis, s'ar asemena șoarecelui care ar dori să roadă *Mont-Blanc-ul!*“

Viva Christo-Rey! El să domnească, El să poruncească!

IOAN VULTUR.

Discursul Exc. S. Episc. Dr. V. Tr. Frențiu¹⁾

Am venit la acest mare prasnac al bisericei ortodoxe din Oradea, nu numai din îndemn creștinesc ci și pentru a arăta recunoștința noastră fratelui episcop Roman Ciorogariu, care și el a luat parte la jubileul de 100 ani al liceului unit din Beiuș și la cel de 150 ani al Școalei Normale unite din Oradea. Praznicul Dumneavoastră de azi nu este numai al bisericei ortodoxe, ci al întreg românismului. Este praznicul biruinței românești, dovada cea mai grăitoare a puterii de viață a neamului românesc.

Revenind asupra vremurilor apuse, de acum 150 ani, când împăratul Iosif al II-lea a dat concesiunea ortodoxilor români din Oradea să-și construiască un lăcaș de rugăciune, credincioșii acestei biserici, oropsiți și nedreptățiți, după trei decenii de luptă au construit biserica cu ajutorul ortodoxilor sârbi și greci, cari, deși fiind bogați și ocrotiți de împărat, au dispărut de pe aceste plaiuri, însă românii au rezistat furtunei vremurilor și au rămas singuri stăpâni pe plaiurile acestea.

¹⁾ În prezența mai multor miniștri și episcopi, cu ocazia jubileului de 150 de ani dela înființarea bisericii ortodoxe române la Oradea.

Fiind revista încheiată regretăm de a nu putea publica — deocamdată — decât ceea ce ne aduce azi „*Gazeta de Vest*“, (13—XI—34) — (nota red.).

La sfânta liturghie, înainte de a ne mărturisi credința, și voi și noi zicem : „să ne iubim unii pe alții“ și în simbolul credinții mărturisim că nu există decât o sfântă biserică a lui Christos și ne rugăm zilnic pentru unirea și pacea sfințelor biserici : „Domnului să ne rugăm“. Dacă în trecut cele două biserici române s'au putut întâlni întru apărarea sufletului românesc contra atacurilor străine, a fost pentrucă atunci când era vorba de interesele neamului, au înlăturat neînțelegerile dintre ele. Tot așa și în viitor trebuie să-și dea mâna pentru apărarea moralei creștine. Unirea sufletească nici odată prin ură, ci prin dragoste adevărata a lui Cristos.

SCRISOARE¹⁾

*Vasile-al mamei, Paștile sosiră,
Te-am așteptat cu dor și la Crăciun,
Și n'ai venit. Dar, Dumnezeu e bun,
Tăcerea Ta atât de mult mă miră...*

*Nici nu ne scrii și-acum e vreme lungă
De când te-ai dus. Ah!... cât am plâns!...
Să vezi, Vasile dragă, cât m'am stâns
De dorul tău, chiar poate să-mi ajungă...*

*I-am spus Părintelui să-ți scrie iar,
Și să te cheme, cu drag, te așteptăm acasă!
Ah!... și visuri rele tot mai cumplite m'apasă,
Vezi... dorul meu, să nu fie 'n zadar.*

*Deaceea mă gândesc mereu la Tine
Și Doamne, cum te doresc să-mi fii aproape*

¹⁾ Felicitările noastre tinerului poet care a scris „Tatăl Nostru“ — Fântâna Darurilor — 1933.

*Căci ce mai știi, ca mâine poate să mă 'ngroape
Și-aș vrea să fii și tu aici, lângă mine!..*

*De drum, aici, ai dela noi o sută.
Ne pregătim de Paști, dorindu-ți sănătate multă,
Să nu faci să nu vii, te rog și mă ascultă;
Eu mama-Ta Maria, ce 'n așteptare te sărută...*

ICOANA LUI IISUS

*Bunica mea când a murit
din tot ce dat-a ca pomană
un singur lucru a oprit,
era Iisus într'o icoană...*

*În orice seară, amândoi
îngenunchiați spre răsărit,
cu mâinele împreunate
priveam la Iisus răstignit...*

*Icoana o păstrezi și azi,
la ea mă rog în orice seară
când lacrimile, pe obrazi
încep să-mi curgă din nou, iară...*

V. FLUERAȘ.

O dată în hagiografia românească¹⁾

Iată nu o traducere, ci o carte originală care merită o încreștere deosebită pe răbojul literaturii noastre hagiografice, căci marchează o dată și deschide orizonturi nouă.

Nici odată n'am citit în scumpa noastră limbă română un volum cu o așa fericită îmbinare de istorie și de artă, de pietate și de psihologie, de literatură și de evlavie, de documentare precisă și de caldă însuflețire pentru spectacolul fermecător, încântător al unui suflet pe deplin orientat și veșnic scăldat în această atmosferă fericitoare unde suflul Dumnezei ne răcoarește și ne reînnoiește și unde suflul omului plutește fericit, fiind în mediul lui, în patria lui!

*

Doritor de a justifica oarecum, înaintea cititorilor noștri, afirmațiile mele prin câteva dovezi, — de tot fragmentare și o regret mult, — dau câteva spicuri din prețioasa carte a D-lui prof. I. M. Rașcu.

Regret foarte mult concizia extremă a citatelor (mai ales așa rupte din contextul lor care le încadrează și iluminează) însă țin și mai mult să arat deosebita bogăția literară și istorice, psihologice și spirituale, ale noului volum.

Să-l citim și recităm pe de a întregul și ne vom adăpa la unul dintre adevăratele izvoare ale creștinismului cel mai autentic și patetic totodată, deoarece e vorba de întreaga orientarea sufletului omenesc către fericirea adică Dumnezeu, (atmosfera și chiar respirația sufletului nostru). (*Amicu*).

Mica mea recenzie era scrisă când am citit în ultimul număr al rev. „Gândirea“²⁾ p. 302—303 darea de seamă următoarea, sub iscălitura — de două ori semnificativă — a lui N. Crainic:

¹⁾ „La Lisieux, cu Sf. Tereza“. de D-l prof. I. M. Rașcu.

²⁾ Salutăm cu dragoste frățească reparația ei, însă am face și noi despre *exclusivismul* ortodoxiei ei, câteva reserve cum a și început cu atâta obiectivitate și seninătate, *Al. Dima* în de tot remarcabilă lui cartă „*Aspecte și Atitudini ideologice*“ (Datina — Turnu Severin) pag. 45—75 și asupra că-

„I. M. Rașcu, poetul care a dat un talent real mișcării moderniste dela revista „Viața nouă“, a scos de curând o carte care surprinde: „La Lisieux, cu Sfânta Tereza“. O hagiografie luminoasă a tinerei sfinte din vremea noastră, care stârnește devoțiuni fervente și frecvente în lumea catolică. Citind-o mi-am adus aminte de poetul care, altădată evoca în strofe colorate clownii și călărețele de circ. Care e secretul acestei treceri la extrema de azi? I. M. Rașcu plecat la Paris să-și aprofundeze studiile literare, a fost sedus de atmosfera intelectuală a catolicismului francez și s'a convertit la confesiunea Dapei.

Modernistul român de odinioară e azi un scriitor catolic, iar cartea sa recentă derivă din marea literatură religioasă curentă, care e una din forțele irezistibile ale bisericii apusene.

Această literatură, dela tratatul de filosofie la roman și poezie, la confesiuni mistice și hagiografii, unită cu o acțiune de propagandă tenace și subtilă, are ca rezultat atâtea răsunătoare întoarceri la credință din lumea artelor, a literelor, a științelor și a filosofiei. E formidabilul prestigiu intelectual al catolicismului care atrage sufletele oboseite și spiritele neliniștite.

I. M. Rașcu a mers pe urmele unor Newman, Jacques Maritain, Paul Claudel, Francis James, Chesterton, Papini, ca să nu citim decât nume glorioase din pleiadă a convertițiilor occidentali.

Departa de mine gândul de a face vreun reproș acestui scriitor cu suflet atât de delicat. Dacă e locul unui reproș, el nu s'ar putea îndrepta decât spre conducerea actuală a bisericii ortodoxe care, uitând prestigiul intelectual, fără asemănare, al ortodoxiei clasice și neacordând nicio atenție necesității unui asemenea prestigiu în vremea de azi, își pierde pe unii din cei mai buni fii duhovnicești ai săi“.

Iată acum citatele din cartea D-lui I. M. Rașcu anunțate mai sus :

(Din prefața)

.. Eram avid să cunosc toate comorile Bisericii lui Christos, toate darurile ei, toate figurile care i-au cîntat gloria curată. Aceste figuri, daruri și comori fiind însă nenumărate, era firesc ca — în anii mei de noviciat, amețit de splendorile spirituale care mă inundau — să fi trecut pe lângă unele de ele, fără să le pot prea bine deosebi de altele și fără să fiu în stare a le aprofunda inițial rodnicile frumuseți.

.. Sosise lume setoasă de legănarea zumzetelor avîntate și de polichromia tăpșane. Aproape toți cei ce se plimbau culegeau flori albastre, răvășite prin umezeala ierbei — gingașe flori cadelnișindu-și miroasele pe tije lungi. Toți purtau pe brațe poveri colorate și dela distanță aveai impresia că pajiștele se pîimbă și ele sau că petalele și-au luat sborul, ca niște sprințare libelule...

reia atragem atenția adevăraților noștri intelectuali, căci Al. Dima tratează multe probleme literare, estetice, naționale, religioase și filosofice cu o deosebită competență.

Vom reveni cu interes și profit. — (nota red. „Observatorului“).

.. Statuia Sfintei Tereza din Lisleux — pe care n'o zărisem la intrare — m'a fulgerat cu priviri de dincolo de chemări și de simțuri, primindu-mi cu un surâs de înțelegere rugăciunile ce au isvorit calde din inima-mi prosternată ..

.. Opera ei se cere întregită treptat, după câteva lecturi. Sînt în ea efecte de „clar-obscur“, comunicative șoapte și alunecări pe ingenioase reflexii, ce înalță curcubeu pe gânduri...

.. Din fazele acestei vieți se desprinde o dîră lecție de energie și de educație a voinței, care — înțeleasă în toată semnificația ei — ar fi extrem de utilă tinerimei noastre, căutătoare neliniștită a îndrumărilor către liman. ..

(Din Viața Sf.)

.. Sufletul copilei, suprem înduioșat, tresaltă în plîns ce curge calm, cînd ridicată dela Sfînta Masă se strecoară spre locul palpitărilor nevinovate ..

.. Ca un fluture ce și-a ars aripile în para luminărei — după cum însăși se exprimă — revenea rănită să se ascundă în sinul lui Iisus, dătătorul de alinări inefabile ..

.. Printre operele de pietate, de îndrumări revelatoare, Imitația lui Iisus Cristos îi dădea totdeauna răspunsuri precise la întrebările trecătoare, la întrebările neliniștite ..

.. Impărtășănia de mai multe ori pe săptămînă îi contura hotărîrile sculptate în minte și calea pe care se vedea pășind era netedă și ducea direct spre poarta larg deschisă a ultimelor renunțări ..

.. In sfîrșit sosi ziua de 9 aprilie 1888, fixată pentru intrarea în mîndștire .. Cu o seară înainte, familia și neamurile apropiate se reuniră în vederea unui duos rămas bun, în jurul mesei atît de familiare aceleia care niciodată nu se va mai așeza în acel loc.

In asemenea împrejurări delicate, vorbele pot răsuna straniu și oricare din ele să cizeleze dureroase efecte în sufletul vibrînd pînă în ascunsele profunzimi. In astfel de clipe, orice cuvînt parcă dă tîrcoale realității apropiate și subliniază, chiar fără voe, stări sufletești ce se cer întrevăzute direct și nevalorificate.

.. Terezei i-a fost dat să îndure și suprema tortură — aceea de a fi lipsită, cîteodată, de asistența sensibilă a Divinității și de a orbăci în cel mai profund întuneric. Glasul Celui de Sus nu se făcea auzit și atunci sufletul se contracta în încordări chinuitoare, tinea din toate fibrele spre bănuitele fulgerări ale Grației, de care nu-și dădea seamă dacă o atingeau și căutau tragic meleagurile odihnei. Nimenea însă n'a cunoscut atunci sbuciumul supraomnesc ce zdruncina crunt zăgazurile atît de plăpînde.

.. Mortificațiile trupești fiindu-i, deocamdată, interzise și le aplica adesea pe cele interioare, înădușindu-și mai ales ultimele pîlpîiri ale amorului propriu.

.. O, nuanțe surprinse în inima bătînd mișcată! Cîrîmpee de vis, de meditații prelungi cu Rozariul între degete. Convorbiri cu sine în veghile obosite de alunecarea pașilor Timpului pe clipe uzate, tresăriri în preajma somnului, mesagii cerești, chinuri sau enervări întunecate, meditații în fata taber-

nacolelor și din cînd în cînd un oftat discret al castanilor din curte, rumoarea orașului, chemările azurului și șoaptele catifelate, pe culoare...

.. Știi, Scumpă Mamă, că eu sînt mai fericită decît Tine? Imi ești mamă, pe cînd Tu n'ai ca mine de iubit o Sfinte Fecioară. E adevărat că ești Mama lui Iisus, dar pe El mi l-ai dat mie, iar El, pe cruce, ni Te-a dat nouă drept mamă; în chipul acesta noi sîntem mai bogate decît Tine..

.. Trăim într'un veac de invenții, spunea Tereza. Astăzi nu mai ai nevoie să pășești pe treptele unei scări; un ascensor, la cei bogați te scutește de această osteneală. Și eu doresc să găsesc un ascensor, ca să mă urc pînă la Iisus, căci sînt prea mică pentru a mă putea sui pe scara grea a perfecției. În felul acesta, Tereza găsește un drum cu totul nou spre Cer. Brațele Mîntuitorului o vor ridica spre înălțimi și o vor legăna..

Și dela pag. 74 pînă la pag. 118 toate sunt demne, de a fi transcrise.

Firu'n patru

Ultimul roman al Domnului E. Lovinescu

În ultimele pagini din „Memorii“, domnul E. Lovinescu își analizează obiectiv, mai de grabă insistînd asupra cusurilor lui, sufletul. Asistăm la construirea unui suflet zi pe zi, în contact cu viața, la formarea lui în „armonia muzicală“, îndreptarea spre critică... Acelaș suflet, desprins de numele personalității lui, îl pune în primul roman Bizu... Din acest punct de vedere, e un roman copleșit: De la copilărie, la retragerea în grădina amurgului vieții, de unde senin contemplă celelalte sbuciume din jurul lui. E fixat Bizu în literatură întreg, ca domnul Lovinescu la biroul din strada Câmpineanu, cu lampa-șarpe și plimbările cotidiene în Cișmigiu. E un suflet fixat în esența vieții... Ce ar mai putea să-i vie de la ea, acum, pot fi bucurii accidentale, surprize trecătoare... sbuciume de clipe... linia rămîne întreagă trasă pînă la capăt...

Dar Bizu, din grădina sufletului său, își întoarce privirile în trecut. sau îi vine un dor neașteptat în față? Iubirea... Așa cum îl cunoaștem pe Bizu o va primi firesc ca o febră... O va dori și va fugi de ea, o va analiza și se va analiza pe el pînă la nimicirea clipelor de amețală... Fata îl va pricepe dela început... Modernă, clară la suflet, sobră în gesturi... Va încerca, în negativ, să aștepte poate ceva statornic cu vremea și întreg romanul se desfășoară între două suflete ce se luptă ca să se poată apropia totuși, în ciuda pornirilor opuse, și de o halucinantă luciditate unul față de celălalt...

Tema romanului ar fi mai degrabă *descompunerea iubirii*... Nimișirea ei înainte de a începe, despărțirea elegantă a priceperii totale... S'au scris multe romane în anii din urmă... De la dulceagul „Mamina“

la curiosul Tai-fun... înfățișare bizară de toleranță dincolo de îngăduințele credinții, a părintelui Galaction, niciunul însă așa de precis ca analiză și occidental ca prezentare, nici unul totuși în atâta luciditate critică, dar cu subtilității, ascunzături de mare delicatețe sufletească...

Fuga de iubire a lui Bizu, în felul cum vrea să-se vindece de ea ca de o febră, e de fapt spaima lui, de a nu o găsi destul de delicată, destul de adâncă, destul de fără de cusur... Las la o parte brutalitățile... pagini de modă actuală, unde îmi place totuși să văd o butadă... pentru ca să ascundă un excesiv sentimentalism... și văd numai durerea iubirii care cere, când trebuie numai să dea.

Firu'n patru îl căutăm cu toții și aci e romanul tuturor, fixat clasic în literatură, când vrem de la omul care ne este drag, să aibă pentru noi toate subtilitățile, toate atențiile, să ne mulțumească de fapt monstruosul egoism înflorit anormal alături de cel mai puternic sentiment și în contrazicere cu el. Iubirea trebuie să fie focul în care să ne ardem toate imperfecțiunile... Să iubim așa cum ne-a iubit Isus... Spune Diana la urmă lui Bizu: „Aștept ceva căruia să nu-i pot rezista, care să mă atragă hipnotic... Simt că n'a venit ceea ce trebuia să vină și fără care n'aș putea... Ești prea leal ca să nu ți-o spun așa cum o simt"... „Fata își dădea seama că de s'ar fi aruncat în prăpastie nu i-ar fi găsit brațele ca să o prindă din vid“...

Și mai departe „El tăcea dar și într'ânsul luciditatea orbecăia prin întunecimile conștiinței răspândind confuz ațe de lumină. Poate că-și dădea seama că refuzul venia în realitate, din partea lui, din caracterul lui,.. Era însă mult mai frumos să-i lase ei inițiativa gestului necesar“..

S'au scris atâtea romane de iubire și atâtea se vor mai scrie încă!

Firu'n patru le pecetluște definit soarta... Analiza lui cuprinde tot și în plus gustul sfârșitului pus de la început în febra iubirii... E adevărat, foarte adevărat, maestre, dar mă întorc la Julietta... Imi place mai mult tovărășia ei din mormânt și încrederea shakespeariană în viață... Mai bine îmbinată cu moartea decât lucidă și rea, chiar când e delicată și adâncă cum pare, în negativ, să fie încercarea lui Bizu.

MIA FROLLO.

Din introducerea unei cărți nouă¹⁾

„Adevărata știință a istoriei este: a remarca în fiecare timp, dispozițiunile secrete cari au pregătit marile schimbări și conjuncturile importante cari le-au produs“.

Bossuet.

Principiul acesta fundamental al istoriei și mai ales

¹⁾ „Franc-Masoneria“ t. I. 80 Lei — Lugoj 1934.

al celei contimporane, este redat par'că și mai plastic de Disraeli (Coningsby p. 183-184): „Lumea este guvernată de persoane foarte deosebite de acelea pe cari și le imaginează, cei ce nu știu privi după culise“, căci spune în alt loc marele om de stat al Angliei — „oamenii dela putere nu au avut de a face numai cu guvernele, cu împărații, cu regii și cu miniștrii, ci mai mult cu Societățile secrete, elemente de cari trebuie să se țină seamă. In ultima clipă ele pot distruge toate aranjamentele. Ele au agenți peste tot locul, agenți lipsiți de scrupule cari ajung la asasinat și pot, dacă ele cred oportun, să provoace un masacru“. (Disraeli, disc. Ayleslung 20. IX. 1876).

Intr'adevăr secolul lui Disraeli, atât de sbuciumat de pe urma societăților secrete, avea aspectul unui continent bântuit de erupțiuni vulcanice. In Grecia și la noi eteria; în Italia Carbonarii, maffia; în Franța, Comuna și peste tot unde vântul iacobinismului a purtat sămânță distrucțiunii vechilor așezăminte religioase — politice se țin lanț răscoalele, revoluțiile, cari sunt urmate de mari și adânci schimbări launtrice.

In țările închiegate teritorialicește și guvernate de dinastii puternice, ca Anglia, Olanda, Germania, etc., dacă influența acestor societăți nu s'a putut ridica până la loviturile de stat, s'a mulțumit și cu un rol mai neînsemnat cu caracter filosofic-religios. Sub acest aspect — la aparență inofensiv — ia lumea cunoștință mai târziu de existența Franc-masoneriei. Primejdia însă era și aici tot așa de mare, de vreme ce bărbați de stat, savanți, bancheri, preoți, apostafi, filosofi, umaniști, oameni de afaceri, îngroșau mereu numărul adepților a căror influență ocultă și îndrăzneală se simțea peste tot și în toate pe măsură ce se înțăria și se organiza societatea (Cf. Disraeli).

Istoria, originea, organizația, scopul, mijloacele, armele Franc-Masoneriei, acesta este scopul lucrării de față...

Dr. ZALSOȚI. ¹⁾

¹⁾ Recomandăm stăruitor volumul Dr. Zaslofi.

Orologhion

Vrem să salutăm apariția „Orologhionului“, cel nou, dela Blaj.

Înt'r'adevăr trebuie felicitat principalul autor al revizuirii textelor noastre liturgice, Rev. Dr. Macaveiu, canonic metropolitan, pentru frumoasa lucrare care a prezentat-o credincioșilor noștrii. Necesitatea de a avea o nouă ediție a „Orologhionului“ se simțea de mult. Aceia însă pe care noi o avem acum satisface pretențiile noastre cele mai legitime.

Formatul e practic, mai ales pentru clerici, călugări sau călugărițe cari zilnic recitează orale canonice, chiar când călătoresc. Tipărirea e remarcabilă și foarte plăcută. Faptul că rubricile sunt cu litere roșii ușurează, cu mult recitarea oficiului. La Psalmii aleși și Pripele, e bine că s'a pus cuvântul : zicând, de la I stih, cu litere roșii ; așa cantori distrași nu-l vor mai cânta, ca și când ar face parte din textul liturgic ! ...Acum oricine are impresia de a se ruga când ia în mână Orologhionul cel nou.

„Limba și stilul se aproprie de limba veche și înțeleaptă, dulce ca un fagure de miere pe care și poetul Eminescu o doria din tot sufletul“ (Dr. I. Georgescu).

Totuși, cetind această frumoasă carte și folosindu-ne de ea zilnic, am descoperit anumite imperfecțiuni, cari în o altă ediție ar putea să fie îndreptate. BCU Cluj / Central University Library Cluj

Spre pildă : ar fi fost mai bine dacă tabla de greșeli și îndreptări, s'ar fi pus la sfârșit căci cauzează o impresie neplăcută, totuși trecătoare, când se deschide cartea.

O altă constatare este, că în multe locuri, pentru rugăciuni foarte folosite, lipsește uniformitatea de text în Liturghierul cel nou și Orologhionul cel nou. De ex. : la Ecteniile cari se recitează la Utrenie și la Vecernie. S'ar fi crezut că în Orologhionul cel nou, s'ar fi menționat textul foarte potrivit din Liturghierul cel nou. Cuvintele din Ps. 50, rostite de preot când cădește sfințele daruri, după Intratul cel mare, nu concordează în Liturghier și Orologhion.

Alt lucru, de ce la „Născătoare de Dumnezeu“ s'a adaus în partea II-a : Preasfântă Marie, *Marfa lui Hristos Dumnezeuul nostru* ? Din faptul că Biserica noastră a adoptat această a II-a parte, de origine apuseană, să o lăsam neschimbată, sau atunci să ne mulțumim cu textul bizantin primitiv, care se termină cu aceste cuvinte : ai născut pe Hristos mântuitorul sufletelor noastre. Regretăm absența ecteniilor pentru morți, cari se găseau în „Orologhionul“ cel vechiu.

Am putea să discutăm textul deslegării la sfârșitul Orelor...

Aceste observații binevoitoare nu sunt de loc o critică ci o dorință ca aceste mici imperfecțiuni să se corecteze într'o altă ediție.

Notăm cu mare plăcere, două adausuri bine venite, prezența anti-foanelor pentru zilele de rând și pentru sărbători și prezența Acatistului.

Intrebuițarea antifoanelor acestea, este un drept răspuns la aceia cari se plâng că nu e variație în rândurile noastre bisericești. Tipicul mai recent dela Blaj, pag. 40, trebuie corectat, unde e vorba de antifoane. E bine că Orologhionul a revenit la praxa primitivă, căci trebuie să păstrăm cu sfințenie, aceste antifoane ca o comoară care alimentează credința și evlavia credincioșilor noștri. Ar fi foarte bine dacă o altă ediție, s'ar pune, cu textul antifoanelor și acela al catavasiilor cari se cântă la anumite ocazii, în loc de „Cuvine-se“ precum și textul pricesnelor sărbătorilor. Am avea atunci ceva foarte complect și armonios.

Prezența Acatistului Îmbucură, fără îndoială fiii credincioși ai Mariei, cari caută să laude pe Regina Ingerilor, cu aceste cuvinte atât de minunate.

Felicităm deci, pe toți acela cari au lucrat la Orologhion căci au dat Bisericii o operă frumoasă.

Sperăm că vor mai continua revizuirea cărților noastre bisericești și că ne vor da încă astfel de opere.

Spor la muncă,

T. AUGUSTIN.

Noutăți și... Cadouri pentru Crăciun și Anul nou!

A) Presa Bună — Iași

Viața S. Ioan Bosco (trad. I. B.) numai 5 lei. — Intr'un stil ușor și plăcut viața marelui educator (deci și iubitor) al tineretului. — O mulțumită specială devotatului I. B. căruia îi datorim atâtea cărți valoroase.

Tânărul de caracter (*Dr. Toth, trad. Dr. Daiănu*) — 120 pag. 20 lei — cu probleme de psihologia cea mai practică, tratate într'un mod cât se poate de captivant și folositor.

Un domn, o credință (*P. Vernon Johnson*) — 48 pag. 10 lei. — Un pastor anglican ne povestește, atrăgător și doctrinal totodată, conversiunea lui la catolicism sub speciala influență a Sf. Tereza de Lizieux, care e tot mai populară în lumea anglo-saxonă chiar cea protestantă.

Sf. Liturgie învățături și rugăciuni (pentru amândouă riturile). „**Mergeți la Iosif**“ Meditațiuni și rugăciuni — I. B. — 224 pag. 15 lei.

Novenă (în cinstea Pr. Sf. Fec. dela Lourdes) — 84 p. 5 lei,

O mină de aur... pentru toți: Presa Bună din Iași, ne-a

dat un mic „*catalog general*“ model, care ne lămurește despre felurile bogății publicate acolo și dintre cari reamintim următoarele ca *indispensabile*, mai ales pentru tineretul nostru :

Lourdes în strălucirea minunilor sale, ilustr. — 25 lei.

Ploaia de Trandafiri (*minunile Sf. Tereza*) 240 pag. 100 ilustr. — 40 lei.

Viețile Sfinților : luna Ianuarie (*pentru fiecare zi*) — 15 lei.

” ” ” **Februarie** ” ” ” — ” ”

Seria Istoriatoarelor recreative, instructive și educative — 72 Nre — (fiecare 4 lei), lectură *ideală* pentru elevi și eleve.

Pentru a fi un om — de Berceau — 208 pag. — 40 lei.

B) Dela Bixad (jud. Satumare)

1. **Calendarul Bunului Creștin 1935** — mare în 8° — 112 pag. — 15 lei, — popular, interesant, ilustrat.

2. **Călătoria la Iad cu scriptura în mână** de P. L. Pop — 160 pag. numai 12 lei, — cel mai bun manual popular .. în lupta împotriva pocăiților.

3. **Rugăciunea Rozarului cu 15 iconițe**, cântări și rugăciuni — 5 lei.

C) Dela Săbăoani (jud. Roman)

Calea Sf. Cruci — P. I. Tălmăcel — 70 pag. — 4 lei.

Luna Maiu — P. Muzarelli — 136 pag. — 12 lei.

Catehismul explicat (cu pilde alese) — 2 vol. — 10 și 15 lei.

Fericirea copiilor — 10 lei.

Căsătoria (carte unică în felul ei) mare în 8°, 164 pag. numai 20 lei.

Viața Sf. Anton de Padua — 20 lei.

D) Teatru și Poezii

Învierea de D. Ovidiu Hulea — dramă patriotică în versuri, de un viu interes estetic și național, literar și adânc uman.

Ierbe matinale = și Răvașe'n tabără de Livia Rebreanu-Hulea.

E) Lămuriri doctrinale :

O mulțumită specială Păr. Chiricuța din capitala țării, care a tradus românește cartea intradevăr *epocală* a C-nalului Faulhaber „Judaism, Creștinism și Germanism“. — Să nu uităm nici „**Concepția Superioară a Vieții**“ de O. Prohászka, în trad. Păr. Ioan Rinea, noului protopop al orașului Mediaș (*a. m.*).

Câteva aprecieri asupra „Instituțiilor de drept bisericesc“ (de Dr V. Chirvaiu) — Socec — Oradea 1).

Episcopul Dr. Alex. Rusu:

„A fost în adevăr timpul, ca vreunul dintre profesorii de specialitate dela Academile noastre de teologie să ne dea cartea atât de necesară, . . . și astfel era firesc, să așteptăm cartea dela titularul orădan, care mai lucrase în materie de drept . . . Eu sunt mândru de fostul coleg dela Pesta și îi urez să poată tipări cât mai neîntârziat și restul . . .“

Arhiepiscopul și Mitropolitul Rom. Cat. de București:

Alex. Th. Cisar: „Vă felicit pentru această lucrare valoroasă, prima în felul ei ce apare pe românește, tratând materia atât de necesară a Dreptului Bisericesc Oriental după codificarea cea nouă. Vă felicit apoi pentru limba sau stilul românesc întrebuițat, ce nu prezintă anumite particularități transilvănești neîntrebuițate în limba oficială sau universitară. Munca D-TRĂ a fost grea, o întrezăresc din miile de citațiuni, — dar ați reușit foarte fericit dând la iveală . . . o lucrare, ce va uimi prin împărțirea ei clară, prin expunerea ușoară pe înțelesul tuturor, prin varietatea concepțiunii, prin bogăția materialului juridic, și nu mai puțin prin estetica tiparului ce ușurează atât memorizarea cât și privescerea generală, ce trebuie să o aibă cel ce se ocupă cu această materie destul de vastă . . . și așteptăm cu bucurie apariția volumelor următoare. Astfel se realizează un vis și un ideal de mult dorit, ca să avem pe românește cărțile didactice necesare întregului studiu teologic“.

Canonicul Dr. N. Brînzeu: „Cu mare interes am citit-o atât eu, cât mai ales Bran, și am constatat sârguința enormă cu care ți-ai adunat și prelucrat materialul. — Îți urăm din toată inima să poți duce cât de curând la bun sfârșit marea operă începută și să ai mângâierea unei lucrări de importanță istorică pentru Biserica noastră“.

*

Colecții mondiale ale lui Flammarion — Paris :

col. „Hier et Aujourd'hui“ 125 pag. bine ilustrat vre'o 20 lei

— „Les Grands Coeurs“ 300 pag. 12 lei

„Chefs de file“

„Les Pèlerinages“ „ 10

„Biblioth. d'Études Cath. et Sociales“ condusă de colaboratorul nostru G. Viance-Coquelle care a scris acum „La France veut un chef“ pe care o recomandăm intelectualilor noștri cari vreau să cunoască adevărata Franță !

*

AVIZ! Nu cărțile bune lipsesc, ci lipsesc cititori, cumpărători și propagatori.

1) Această notă bibliografică a rămas uitată în trecut, printr'o regretabilă eroare.

Cuprinsul anului VII

Doctrina

Adresă Regelui — *Exc. S. Dr. Nicolescu* pag 337. — Aparițiile (Lourdes) — *Doina* 80. — Bernadeta — *papa Piu XI.* 88. — Calitatea Culturii noastre — *Românașul* 265. — Concepția Socială — *Dr. N. Flueraș* 339. — Creștinismul și Munca — *N. Fântănar* 383. — Directive generale — *Exc. S. Dr. Frențiu* 193. — Era Lourdes-lui — *A. Micu* 74. — Infruntă viața — *Dr. L. Chineziu* 45. — Lourdes Apologetic și Mistic — *A. Micu* 115. — Lourdes și Zola — *N. Fântănar* 153. — Lumea în ghiarele morții — *Viance-Coquelle* 200. — Patronul României Mare — *Românașul* 8. — Politica și Corupt. legală — *G. Todica* 203. — Să nu se vestejească T. Dv. — *Fr. Mauriac* 4. — Sau Jandarmi sau Sf. T. — *Românașul* 198. — Spre Culmile Adev. — *N. Ibas* 49. — Teze de doctorat despre Lourdes — *I. Merloz* 163. — Universitățile și Biserica — *C. B.* 26.

Nuvele

Domnul Butterfleii — *Dr. A. Fântănar* 229. — După amiazi inedită — *A. VI. Frollo* 235. — Intr'o seară Greta Garbo — *Fr. Mauriac* 354. — O partidă de tenis — *Mia Frollo* 14. — Școala Magilor — *Duo* 11.

Artă

Eminescu în limba fr. — *Ami* 210. — D-na M. Pătrașcu — *Mia Frollo* 35. — D-na P. Delavrancea — *Mia Frollo* 220. — Greta Garbo — *Fr. Mauriac* 354. — Fr. Hubic (muzică) — *Dr. I. Georgescu* 31. — „Poezii“ de ale lui Nanu — *Red.* 213.

Poezie

Adieux — *Lalette Romano* 327. — Bunicei mele — *L. Romano* 348. — Cântă un trecător — *L. Romano* 226. — Cântă viața — *L. Romano* 6. — Agonie — *Dinu Soare* 349. — Dr. C. Pavel — *Gh. Tolan* 257. — Fecioara la munte 83. — Floarea

soarelui — *Gh. Frențiu* 255. — Imnul Tinereții — *Șugar* 254.
 — La Vallière — *Mia Frollo* 328. — Lève-toi dans mon ciel —
L. Codreanu 142. — Lourdes — *Mia Frollo* 143. — Rozarul
 Madonei (240 versuri) 84. — Stele pe cer. — Venise — *L. Codreanu*
 43. — Unei surori de caritate — *I. Tălmăcel* 227.

Teatru

„Să uităm trecutul“ — *R. Munteanu* 376

Filozofie, Sociologie, Femenism

Anchetă între 20.000 D-ne și D-re — <i>C. B.</i>	218
Capitalul național — <i>C. Roșcanu</i>	330
Concepția Socială — <i>Dr. N. Flueraș</i>	339
Creștinismul și munca — <i>N. Fântănar</i>	383
Din lumea celor exilați — <i>S. M.</i>	39
Dumitrescu-Iași — <i>I. Frollo</i>	312
Existența eului și a lum. ext. — <i>Covrig-Nonea</i>	317
Lumea în ghiarele morții — <i>Viance-Coquelle</i>	200
Maiorescu Titu — <i>I. Frollo</i>	312
Politica și Corupt. legală — <i>G. Todica</i>	203
Revizionismul necesar (Constituție) — <i>Carada M. Th.</i>	266
Spiritul francez — <i>Covrig-Nonea</i>	57
Universitățile și Biserica — <i>C. B.</i>	26
Vidoni (Introducere în filosofie) — <i>I. Frollo</i>	353

Literatura (Maestrii, figuri reprezentative)

Bourget P. în cadrul epocii sale — <i>N. Fântănar</i>	250 și 279
Coșbuc — Specificul lui — <i>L. Codreanu</i>	294
Eminescu — În traducerea franceză — <i>Ami</i>	210
Frollo Hild. — Activit. școl. și literară — <i>Dr. I. Georgescu</i>	18 și 305
Mauriac Fr. — Viața și opera lui — <i>Mia Frollo</i>	301
Mistral — „ „ „ „ — <i>Mireille</i> — <i>Mia Frollo</i>	285
Moise Soranul Noacul — Viața și opera lui — <i>Dr. E. Elefterescu</i>	350
Nanu — „Poezii“ — <i>Red.</i>	213
Proverbe Rom. — Bărbat și femeie — <i>I. Ceparu</i>	346
„ „ — D-zeu și dracul — „ „	224
„ „ — Frumos și urât — „ „	44

Tipuri Universale în Liter. — <i>V. Cordoș</i>	357
V. Test. — Cărțile didactice — <i>Dr. B. D.</i>	54

Istorie

Confareatio la Rom. — <i>M. Th. Carada</i>	374
„Don Bosco“ — <i>S. M.</i>	275
Foție împăcat cu Roma — (noutate) — <i>am.</i>	260
Franc-Masoneria — <i>S. M.</i>	272 și 347
Hild. Frollo — Activitatea școlară și lit. — <i>Dr. I. G.</i>	18 și 305
R. Poincaré — <i>L. Fl. Nemeș</i>	369
Școala normală r. u. din Oradea — <i>Ion Ceparu</i>	249
Tragedia mexicană — <i>Ioan Vultur</i>	386

Varia

Ceasuri vesele — <i>Fără de moarte</i>	63
Cele 10 porunci ale catehetului — <i>Bogaci</i>	329
Floricele de primăvară — <i>Tr. Tămaș</i>	244
Glasul iubirii : Unirea — <i>Exc. S. Dr. Frențiu</i>	389

De ale noastre

Calitatea Culturai noastre — <i>A. Micu</i>	265
Colaboratorilor noștri — „ ”	3
Jandarmi sau Sf. T. — „ ”	198
Patronul României Mari — „ ”	8
Programul nostru — „ ”	1

Viața Religioasă

„Passim“ și întregul Nr festiv : „Sf. Bernadeta și Lourdes“ Vezi <i>tabla</i> specială acolo.	191—2
--	-------

Cronică

(Sfârșitul fiecăruia Nr.).

Bibliografie

(Sfârșitul fiecăruia Nr.) — Cărți, Reviste, Ziare, și Bibliografie <i>specială</i> pentru <i>Lourdes</i>	186—190
---	---------

Bibliografie aleasă

Ancheta între 20.000 D-ne și D-șoare	218
--------------------------------------	-----

Bihorul strajă la hotare — <i>Casa Naș. Bihor</i>	66
Calea desăvârșirii creștinești — <i>Rodriguez</i>	67
Conferințe religioase	72
Eminescu în l. franceză — <i>Ami</i>	210
„Familia“ -- de <i>Excel. S. Dr. Nicolescu</i>	261
„Farul nou“ — <i>noul ziar creștin</i>	65
Foșie (impăcat cu Roma)	260
J. C. (Vie, doctrine, oeuvre) de <i>F. Prat</i>	<i>N. R.</i> 262
Infruntă viața	
La Lisieux cu Sf. T. — de <i>I. M. Rascu</i>	386
Legea strămoșească — de <i>Pantea</i>	335
„Poezii“ ale lui <i>D. Nănu</i>	213

Tabla alfabetică a Autorilor: anul VII

<i>Aftenie Dr.</i>	<i>Lourdes</i> (Orașul, arătările, sanctuarul, pelerinajele, procesiunea ...)	98-108
<i>A. M.</i>	Colaboratorilor	3
	Era Lourdes-lui	74
	Programul nostru	1
	Teze de doctorat (despre Lourdes)	163
	Vorbele Bernadetei	150
<i>Ami</i>	Eminescu în limba fr.	210
<i>A. P.</i>	Idealul nostru	47
<i>B. d'A.</i>	Procesiunea Sf. S. la Lourdes	90
<i>Bogaci T.</i>	Cele 10 por. ale catehetului	329
<i>Bojor Dr.</i>	Arătarea de la Lourdes	113
<i>C. B.</i>	Universitățile și Biserica	26
	Anchetă între 20.000 D-ne	218
<i>Carada M. Th.</i>	Confareațio la Români	374
	Revizionismul necesar	266
<i>Ceparu I.</i>	Prov. Rom. Bărbat și femei	346
	Dumnezeu și dracul	224
	Frumos și urât	44
	Școala Normală r. u. din Oradea	249
<i>Chineziiu Dr.</i>	Infruntă Vieață	45

<i>Chineziiu Dr.</i>	Coșbuc — Specificul românesc (cu poezii trad. fr.)	294
<i>Codreanu L.</i>	Eminescu — Lève-toi dans mon ciel Stele pe Cer. — Venise	142 43
<i>Cordoș V.</i>	Tipuri Universale în liter.	357
<i>Covrig-Nonea</i>	Existența eului și a lum. ext. Spiritul francez	317 57
<i>Dinu Soare</i>	Agonie (p.)	349
<i>Doina</i>	Lourdes (apariția)	80
<i>Dumitrescu Dr. B.</i>	Cărțile didactice ale V. T.	54
<i>Duo</i>	Școala Magilor	11
<i>Elefterescu Dr. E.</i>	Moise Soranul Noacul	350
<i>Fântânar Dr. A.</i>	Domnul Butterflei	229
<i>Fântânar Nic.</i>	Bourget P.	250 și 279
	Creștinismul și Munca	383
	Lourdes și Zola	153
<i>Fără de moarte</i>	Ceasuri Vesele	63
<i>Flueraș Dr. N.</i>	Concepția Socială creștină Dr. C. Pavel †	339 215
<i>Frențiu (Exc. S. Dr.)</i>	Directive generale Glasul iubirii: Unirea	193 389
<i>Frențiu Gh.</i>	Floarea Soarelui	255
<i>Frollo A. Vl.</i>	După amiazi inedită La Nevers cu Sf. B.	235 128
<i>Frollo Iosif (prof.)</i>	Drapelul rom. la Lourdes Parohul Aparițiilor Reflexii filosofice:	134 171
	a) T. Maiorescu și Dumitrescu-Iași	312
	b) Cartea D-lui Vidoni	353
<i>Frollo G. L.</i>	Cine sunteți ?	169
<i>Frollo Mia</i>	Cărți vechi citite De vorbă cu D-na Delavrancea " " " " Pătrascu Louise de la Vallière Lourdes Mauriac Fr.	143 220 35 328 143 301
	O partidă de tenis	14
	Viața armonioasă a lui Mistral	285

<i>Georgescu Dr. I.</i>	Hildebrand Frollo : Activ. școl. și lit. 18 și 305	
	Hubic Francisc (muzică)	31
<i>Hulea O.</i>	Lourdes	75
<i>Ibas N.</i>	Spre culmile adevărului	49
<i>Janvier P.</i>	Ostia Sfântă	164
<i>M.</i>	Cronica Sf. Bernadetei	183
<i>Marianus</i>	Album sugestiv	164
	România, grădina M. D.	141
<i>Marquès —Rivière</i>	Franc-Masonerie	272
<i>Mauriac Fr.</i>	Intr'o seară Greta Garbo	354
	Les livres	305
	Să nu se vestejească T.	4
<i>Merckx P. A.</i>	„Rex“	326
<i>Merloz P.</i>	Bibliografie despre Lourdes	186
	Teze de doctorat	163
<i>Micu A.</i>	Recensii și bibliografii	(passim)
	Era Lourdes-lui	74
	Noul ziar creștin	65
	Lourdes apologetic și mistic	115
	Noutate despre Foșie	260
<i>Munteanu R.</i>	„Să uităm trecutul“	376
<i>Myriam</i>	Patria Bernadetei	94
<i>Nemeș L. Fl.</i>	R. Poincaré	369
<i>Nicolescu (Exc. S. Dr.)</i>	Adresă Regelui	337
<i>O. C.</i>	Inchinare	79
<i>Papa Piu XI.</i>	Sf. Bernadeta	88
<i>Paulus</i>	Calea lui Traian	148
	Crainicul Mariei la L.	152
<i>Pavel (El. Dr.)</i>	Note de drum	109
<i>Pavelian</i>	Cu G. Galaction și D. Nanu	140
<i>Red.</i>	„Poezii“ ale lui Nanu	213
<i>Românașul</i>	Calitatea culturii noastre	265
	Patronul României Mari	8
	Sau Jandarmi sau Sf. T.	198
<i>Romano L.</i>	Bunicei mele	348
	Cântă un trecător	226
	Cântă Viața	6
	Les Adieux	327

<i>Romano P.</i>	Gloria Bernadetei	168
<i>Roscanu C.</i>	Capitalul național din Ardeal	330
<i>S. M.</i>	Din lumea celor exilați	39
	Franc-Masonerie demascată	342
	O anchetă între 20.000 D-ne	218
	Un Sf. Modern : D. Bosco	275
<i>Șugar</i>	Înălțimea tinereții	254
<i>Tălmăcel P. T.</i>	Madona de Lourdes	161
	Unei Surori de Caritate	227
<i>Tămaș Tr.</i>	Floricele de primăvară	244
<i>Todica</i>	Politica (Parlamentarismul și corup. leg.)	203
<i>Tolan Gh.</i>	Dr. C. Pavel †	257
<i>Viance-Coquelle</i>	Lumea în ghiarele morții	200
<i>Vultur Ioan</i>	Tragedia mexicană	386

Revista „Pagine literare“, condusă cu atâta însuflețire de profesorul-poet T. Mureșan (Turda) merită să fie pusă alături de „*Blajul*“ și „*Gând Românesc*“ printre cele mai bune reviste ale noastre. — Vom reveni.

*

Eug. Potoran. — *Poezii Bihorului*. Oradea 1934. — Felicităm pe tinărul autor, cari ne dă o lucrare așa de bine documentată și interesantă. — Prin studii regionale conștiințioase, se asigură mai bine progresul cultural. (am).

*

Plată și răsplată I

Rugăm stăruitor pe restanțieri să binevoiască a se grăbi cu plata abonamentului. — Bunul Dumnezeu va răsplăti sigur jertfa pe care o faceți pentru presa bună.

„DOINA“ — red. resp. I. Teiușan — BEIUȘ.

